

TÕUSEV NOORUS

NR. 7/8 * 1937 * AUGUST

*Rahvarõivas tütarlapsed annavad maanoorte
suvipäevadele saabunud riigivanemale lilli.*

VALJ'AANDJA
PÕLLUTÖÖKODA

Räberi

TERAS-PETKUS

on kohasem masin

viljapuhastamise ja sorteerimise jaamade asutamiseks

Teras-Petkus

koosneb kolmest masinast: tuulajast, triumfist ja triöörist. Tarviduse korral saab temale külge monteerida puhtimise (peitsimise) aparaadi.

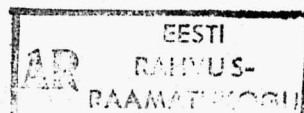
Teras-Petkus

puhastab, sorteerib ja puhtib kõiki nelja vilja ilma tsilindri vahetamiseta. Odava lisaseadeldisega saab Teras-Petkusiga ka heina- ja linaseemet ning kaunvilja puhastada. Hind mõõdukas.

Esindus ja ladu

TARTU EESTI MAJANDUSE ÜHISUSES

Tartus, Holmi tän. 12—18.

Kõige tulusamaks
fosforväetiseks

rukkile on segafosfaat

10 aastased väetiskatsed on tõendanud, et 2 kotti (200 kg) segafosfaati hektarile on annud 200 — 250 kg terade enamsaaki, lisaks veel õlgede enamsaak ja järelmõju ristikheina juures. Superfosfaat on annud 190 — 230 kg enamsaaki. Segafosfaat on ka hinnalt odavam, kui igasugune superfosfaat.

Maanoortele

soovitame oma rikkalikkudest tagavara-dest **teaduslikku-, ilu-, noorsoo-, laste-** ja näitekirjandust.

Õpperaamatuid igalt alalt ja iga koolinõuetele vastavalt. Uudiseid kohe peale ilmumist saadaval. Kirjutusmaterjale-, joonistus- ja maalimistarbeid. Laualippe ja riigitegelaste pilte. Reisikohvleid ja portfelle, kirjutuslaua garnituure, Postkaarte ja pildialbumeid, lillevaase, peennahktöid j. n. e. Kõige kasulikumad ostukohad

„Päevalehe“ raamatukauplused

Suur Karja nr. 23 telefon 446-11, 479-25. • Pikk tänn. nr. 2 telefon 428-83.

Tallinna Eesti Kirjastus — Ühisus.

Seakasvatajad!

Käesolevaga teatame, et jätkame

elussigade ostmist

EKSPORDIKS PIIRAMATA ARVUL

Vastuvõtu tingimused:

Eluskaalu alammäär 105 kilo. Vastu ei võeta kulte ega vanu emiseid. Väljamaksu hind 65 senti eluskaalu kilo.

Vastuvõtu päevad:

TALLINNAS igal reedel, TARTUS igal neljapäeval, VÕHMAS igal kesknädalal, VILJANDIS igal teisipäeval ja raudteejaamades peekonsigade vastuvõtu päevadel.

Üh. „Eesti Lihaeksport“

Tõuseu

VÄLJAANDJA: PÕLLUTOOKODA

NOORUS

Nr. 7/8 • 1937

31. AUGUSTIL

I AASTAKÄIK

Riigivanem
Konstantin Päts.

Esimesed üleriigilised maanoorte suvipäevad.

Nõnda algas...

Varahommik laupäeval, 7. augustil 1937. aastal. Jäned mõis on ehtinud end pidurüüsu. Kooli peahoonele lehvib suur rahvuslipp. Vabaõhu auditooriumi väljak on otse piiratud mitmest kümnest lipust. Väljaku äärde on ehitatud suur kaunis auvärav, mille mõlematel sammastel suures valges sõõris asetseb neljajaruline ristikehinalent, maanoorte embleem. Tibab hooti peenikest vihma. Oodatakse esimest rongi suvipäevadele saabujatega. Need ei ole küll esimesed tulijad, sest juba reede õhtul oli päralt jõudnud noori Võrumaalt ja Narva kandist, aga see päris tulemine oli küll mõeldud laupäeva hommikuks.

Korteritoimkonna tegelased, igapäevane roheline side varukal, seavad end valmis jaama minekulks, et noori juhatada. Tuleb suvipäevade peakortermeister Pärnumaa maakonsulent Mihkel J a m s ja ütleb: „Poisid, pole teil tarvis kuskile minna. Ega esimese rongiga palju üle saja tule. Ma lähen üksinda ja võtan nad vastu.“ Läks ja leidis eest üle kuuesaja, kes kõik olid tulnud esimese rongiga. Oli tal siis alles jaamas tegemist. Varsti vurab Jäned põllutöökeskkooli peahoone ette suur punane omnibus Äksi maanoorteringiga, kel oma orkester kaasas. Peagi seavad pillimehed end ritta ja üks lugu kõlab teise järele. Saabuvad järgmisedki rongid. Viimase rongiga tuleb ligi tuhat inimest, nende hulgas saarlased oma uhke lipuga. Tulijaid võtab teekäänakul vastu Äksi noorte orkester vägeva marsiga. Pidulik meeleolu paneb end maksma. Jäned õu ja park kihab paarist tuhandest noorest. Tulijaid on igalt poolt üle riigi: Peipsi rannalt Läänemere rannani ja Munamäe haljalt murult kuni lahke Soome laheni. Rohkesti on noori kauneis rahvarõivas.

Registreerimisega on kibedasti tegemist. Siin askeldab hulk korraldajaid osavõtu märkide väljajagamisega ja toidutsekkide müügiga. Pargis on tehtud tuli seitsme välikatla

alla. Keedetakse lõunaks hernesuppi. Mõdriku kodumajandusekool on siin agarasti ametis. Kooli internaadi köögis tegutseb virgasti Ambla kodumajanduskeskkool. Toitlustamise juhataja Harju maakonsulent H. Luik sõidab suure veoautoga ringi ja veab kohale kõike, mis paarituhande inimese toitlustamiseks tarvis. Juba reede õhtuks oli kohale toodud terve auto koorem rukkileiba.

Noored on vallutanud kõik Jänedu ulualused. Igale konvendile on oma koht määratud. Suured plakatid näitavad, kus üks või teine konvent enesele magamisaseme ja pakkide panipaiga leiab. Korraldajad käivad iga veerand tunni tagant peahoones baromeetrit vaatamas. Ilmataat on noorte poolt. Teeb kella üheteistkümneks päris ilusa ilma. Kõlavad pasunahelid. Kõnetooli astub Põllutöökoja abiesimees Paul M ä n n i k. Tervitab soojade sõnadega tuhandeid kokkutulnud maanoori. Paljastuvad pead. Kõlab hümn. Esimesed üleriigilised maanoorte suvipäevad on alanud.

Võistlused.

Algavad võistlused. Kolmel alal korraga: kõnelemises, lüpsis ja heinataimede määramises. Suurem hulk on huvitatud kõnest ja jäävad suurele vabaõhu-auditooriumi väljakule. Seal on üles seatud kõnetool, kuhu ilmuvad üksteise järele maanoorte kõnemehed. Seitse maakonda on välja saatnud oma parema kõneleja. Valgamaad esitab noor Helga V e e m e e s, ainuke naine kõnevõistlejate hulgas. Kõnesid kuulatakse hooliga ja kõnelejatele avaldatakse rohkesti kiitust. On tõesti kanged kõnemehed, need maanoorte omad. Eesti maanoorte kõnemeistri tiitli omandab Heldur K r u u s Tartumaalt, parim parimate seas.

Lüpsivõistlus toob suure üllatuse. Maanoorte lüpsimeistri tiitli saab enesele mees. Naised löövad imestuses käsi kokku. Samuel R a m m u s on ta nimi, pärit Saaremaalt. „Ega saarlaste vastu saa,“ ütleb

Põllutöökoja juhtivad jõud

*võtsid osa maanoorte su-
vipäevadest Jänedal 7. ja
8. augustil 1937. aastal.*

Esimees A. Jürman.

Direktor T. Kind.

Abiesimees P. Männik.

Juhatuseliige A. Saar.

Juhatuseliige J. Otta

keegi Jäneda kandi taluperemees, kes tulnud noorte pidu vaatama. Heintaimede määramises saavad esimese auhinna kaks tütarlast ja kaks poissi.

Õitse maa ja müha meri.

Võistlused lõppenud, algab uute isamaaliste laulude õppimine. Ringhäälingu direktor Holm asub pulti ja hakkab oma mõnusa hääle ja olemisega noortele seletama, mis moodi uut laulu tuleb laulda. Viis on kaunis ja sõnad lähevad südamesse. Holm oskab alles laulu juhatada! Juba võistluse ajal on ta kogunud paarkümmend noort, moodustanud neist koori ja neile kaks uut laulu selgeks õpetanud. Nüüd laulab see värske koor rahvale prooviks ette. Noored satuvad hoogu. Paarist tuhandest suust kõlab: „Õitse maa ja müha meri, Sära lumi, helgi jää. Põld, mis kannab viljateri, Ikka meie omaks jää.“ Hakkab sadama peenikest vihma, kuid sellest ei hoolita. Tahetakse edasi laulda.

Mõni tund vihma valitsust.

Jõuab kätte lõunaeg. Taevas läheb paksu pilve. Vihm ei taha lakata. Pärast lõunasööki pole enam võimalik lageda taeva all päevakava jätkata. Seatakse korda kaks suurt küüni, kus algavad loengud. Ühes kõneleb suvipäevade liikumisjuht Ernst Idla maanoorte kehalisest kasvatuses ja teises küünis käib loeng rahvakunstist, rahvariidest ja muust. Esinevad rahvapillimehed. Torupilli Peeter demonstreerib oma torusat torupilli ja Kandle-Juss mängib mõnusaid lugusid. Hea meeoleolu valitseb mõlemas küünis. Päeva korraldajad käivad aga murelikkude nägudega ringi ja silmitsevad taevast. Kas saab õhtul pidada vabaõhu aktust Jäneda linnusel või ei? Taevas mõistab noorte soove. Esiteks lööb heledamaks üks taevakaar, vihm jääb peenemaks ja lakkab. Viimaks on terve taevasselge.

Linnusele.

Tallinna maleva orkester jõuab jaamast kohale. Süüakse kiiresti õhtut ja koguneetakse vabaõhu auditoriumi väljakule. Seal askeldab E. Idla. Maanoored rivistuvad linnusele minekuks. Hakkab mürtsuma Tallinna maleva orkester. Rongkäik, lõpmatu

pikk, liigub taksammul. Võtab ligi pool tundi, enne kui väljak on jõudnud noortest tühjeneda. Terve kilomeeter on siit vanale Jäneda linnusele. Mööda kõrget mäeseljandikku läheb vaevaline tee. Siin on sadu aastaid tagasi eestlased võidelnud elu ja surma peale oma rahva vabaduse eest. Õhtune päike naeratab loojenedes noortele, all sügavuses säätendab järv. Jäneda ümbruskonna rahvas liitub noortega. Umbes kolmtuhat inimest on kogunenud Jäneda linnusele. Õine pimedus astub vaikselt sammul üle koosolijate. Süüdatakse suured lõkketuled.

Sind tervitan, Eesti.

Vaevalt on olnud haaravamalt pilti, kui siin linnusel. Põlised puud heidavad lõkketule valgusel pikki varje. Nii kaugele kui silm ulatab, on aina rahvameri. „Sind tervitan, Eesti“ deklameerib aktuse avasõnu Felix Moor. Orkester mängib „Kalev ja Lindat“. Jälle deklameerib Moor. Endised ajad kangastuvad kuulajate silmade ees. Üleval mäel kerkivad tantsijad rahvariides. Heliseb kannel. Laulab rahvas: „Isamaa ilu hoieldes“. Peab aktuse kõne suvepäevade üldjuhataja, Põllutöökoja peasekretär I. Tõrma küla. Kõneleja räägib sellest, kuidas läbi kõikide aegade on kõndinud sellel maal mees, kes on visanud seemet musta mulda nendel põldudel, mis siit vanalt linnusest ulatavad põhja ja lõunasse, hommikusse ja õhtusse. See on külvaaja kuju. Külvaaja teeb oma tööd lootuses tulevikku, tema on tuleviku ehitaja ja looja; tema on tuleviku meister; tema käes on tuleviku võti. Võõrad võtsid Eesti rahvalt kord kõik, kuid külvi unustasid nemad eestlastelt võtmata. Sellega jätsid nad Eesti rahva kätte selle maa tuleviku võtme. Selle võtmega keerati lahti seitsme aastasaja paksune uks, mille läbi Eesti võitlejad astusid Paala lahingust Võnnu lahingusse. Lauldakse „Eesti Lippu“. Aktus on lõppenud, aga vaimustus kestab. Rahvas laulab isamaalisi laule. On üks lõpetatud, alustatakse teist. Vägev isamaaline tunne on haaranud kõiki.

Noortepidu.

Pärast vabaõhu aktust linnusel algab auditoriumi väljakul noortepidu. Suure poolehoidu osaliseks saab ilutulestik. Iga uue

raketi puhul hõiskab rahvas. Veedetakse aega jalakeerutusega ja ringmängudega kuni kesköni. Sompma maanoortering kannab ette rahvatantse, ja teenib kõikide pealtvaatajate kiituse. Kesköö saabudes teatatakse, et algab öörahu. Kõik ruttavad magamisruumidesse värsketele rukkipohekudele. Puhkust on hädasti tarvis. Eelmisel ööl oldi ju rongil. Kõik võimalikud kohad on muudetud magajate laagriks. Ei ole nalja asi anda ulualust üle kahetuhandele inimesele. Isegi suurtes tühjades linnase torses on mõned noored valmistanud endale rukkipoahul pehme aseme. Kiidavad hommikul, et nende arvates paremat paika magamiseks ei oska mõteldagi. Saabub vaikus üle Jäned, mida aegajalt läbistavad korrapidajate tasased sammud. On tarvis puhata. Homme algab suur päev. Oodatakse riigivanemat, haridusministrit ja Põllutöökoja esimeest.

Uus päev.

Pühapäev saabub pilvitu taevaga. Päike naerab laial näol. Kell seitse hommikul kostab peahoone tornist läbi karge hommikuse õhu äratusmäng Tallinna maleva orkestrilt. Pea ollakse pestud ja hommikust sõõnud ning algab kogunemine vabaõhu auditooriumi väljakule.

Paraad.

Tuhanded maanoored rivistuvad E. Idla juhatusel konventide kaupa väljakule nelinurka. Iga konvendi ees seisab lipukandja rahvuslipuga. Saabub võimas pilt. Esimene maanoorte paraad on tervituseks valmis. Saabub piduliku marsi helidel paraadiplatsile Põllutöökoja esimees A. Jürman, juhatusel liikmete P. Männiku, A. Saare ja G. Ottasega ning Koja direktori T. Kindi ja peasekretäri I. Tõrmakulaga. Nad sammuvad noorte sirgete ridade eest läbi ja asuvad platsi keskele. Esimees A. Jürman tervitab noori südamlikkude sõnadega. Toimub lipu austamine. Kõikide konventide lipud tuuakse platsi keskele, kus lipukandjad rivistuvad kahes reas. Nende ette astub esinduslipp. Lipud langetatakse hetkeks. Kõlavad vägevad orkestri helid. Lipud viiakse pidulikus defilees Põllutöökoja juhatusel eest läbi oma endistele kohtadele.

Järgneb maanoorte-töö tunnustusmärkide üleandmine. Loetakse ette ligi seitsekümmend nime, kellele Põllutöökoja juhatus on otsustanud anda tunnustusmärgid nende eduks ja eeskujuliku tegevuse eest maanoorte organiseerimisel. Märk kujutab endast kahesentimeetrilise läbimõõduga valget sõõri, mille keskel neljajaruline ristikheinalet ümbritsetud kahest kuldsest viljapeast. Märki saajad kogunevad platsi keskele. Esimees A. Jürman pöörab nende poole kõnega, tänades neid tehtud töö eest. Annab tunnustusmärgid üle suvipäevade üldjuhatajale I. Tõrmakulale, kes need hiljem saajatele välja jagab. Austatakse tunnustusmärgi saajaid.

Aktus.

Paraad lõppenud, saabub kohale haridusminister kolonel A. Jaakson, kes lühikest aega peatub kooli peahoones ja läheb siis koos Põllutöökoja juhatuselga väljakule, kus teda võetakse vastu tervitusmarsiga. Noored on kõik aktuseks kohal. Algab jumalateenistus Järva praostilt G. Pärilt.

Selle lõppedes astub kõnetooli Põllutöökoja esimees Aug. Jürman, keda võetakse vastu tugeva aplausiga, et avada aktust. Ta lausub, et kõiki, kes kogunenud suurteks pidupäevadeks Jänedale ilusasse parki, kodumaa südamesse, ilusamasse Järvamaa kohta, on vallutanud suur rõõm. Kui küsitakse, kas maanoortel on õigus kibedal tööajal koguneda pidupäeviks, et üheskoos pidada suvipäevi, siis võib sellele vastata, et kui kellegi on õigus kokku tulla, siis just neil, kes on teinud tööd, kes pole päevagi saanud kuulutada asjata.

Maanoored on töötanud maast-madalast. Seepärast on neil nagu eriline õigus koguneda, et ühiselt ammutada jõudu argipäevaseks tööks.

Selleks ongi korraldatud tänased maanoorte suvipäevad. Kõneleja avaldas tänu haridusministrile kui maanoorte otsesele juhile, et see aega leidnud osavõtuks nende pidustusist ja palus suurte kiiduavalduste saatel teda aktusel sõna võtta.

Haridusminister astub kõnetooli ja räägib noorsoo kasvatuse eesmärkidest. Sellele järgnevad kõned Põllutöökoja esimehelt A.

Riigivanem tuleb!

Kooli peahoone eest algab noorte spaleer kahes reas tee ääres, läheb väljakule, auväravateni ja sealt ikka edasi, kuni suurele maanteele välja ja ka suurt maanteed mööda veel edasi. E. Idla, kes on spaleeri korraldaja ei jõua seda muidu üle vaadata ja võtab jalgratta ning sõidab sellega. Nii pikad on maanoorte read täna. Seda teed mööda sõidab noorte keskele riigivanem Konstantin Päts. Tema, kes on mitu aastakümnet käinud Eesti rahva ees ja näidanud teed. Kõlavad hõisked ja elagu hüüded, mis paisuvad ikka valjemaks ja valjemaks. Auto peatub auvärava juures. Riigivanem astub autost välja naerusui. Teda tervitab Põllutöökoja esimees A. Jürman. Kaks rahvarõivas neidu annavad riigivanemale lilli. Seal poeb omal käel teiste vahelt läbi pisike tüdruk kaks peokest lilli täis ja ulatab need riigivanemale. Riigivanem hakkab rõõmsalt naerma.

Varsti on kõik kogunenud väljakule, kuhu ilmub ka riigivanem orkestri helide saatel. Põllutöökoja esimees A. Jürman palub riigivanemat sõna võtta. Tormiliste poolehoidu avalduste saatel tuleb riigivanem kõnetooli. Ta kõneleb maanoortele. Tema sõnad tulevad südamest ja lähevad südamesse ning kiitavad kuumaks noorte meeli.

Pärast kõnet esinevad Tallinna Võimlemise Instituudi võimlejad ja teenivad kõikide pealtvaatajate kiituse. Aga kui tulevad veel rahvatantsijad, siis alles läheb vaimustus lahti. Rahvatants on olnud maanoorte seas alati suures lugupidamises, aga need ettekanded siin aitavad kindlasti kaasa, et nüüd üle riigi hooga hakatakse õpetama vanu rahvatantse. Toredates rahvarõivastes tulevad tantsijad väljakule. Kõige ees kantakse Eesti lippu. Järgnevad tantsud. Üks ilusam kui teine. Kõige sügavama mulje jätab naiste tants „Targa rehealune“.

Põllutöökoja esimees A. Jürman tänab riigivanemat, et ta sõitnud noorte pidu vaatama. Kiiduavaldused puhkevad uuesti. Riigivanem sammub kõnepulti. Ta on ilmselt liigutatud. Ütaleb järgmist: „Mina teie hulgast lahkudes lähen siit palju nooremana, kui ma siia tulin.. (Kestvad kiiduavaldused).“

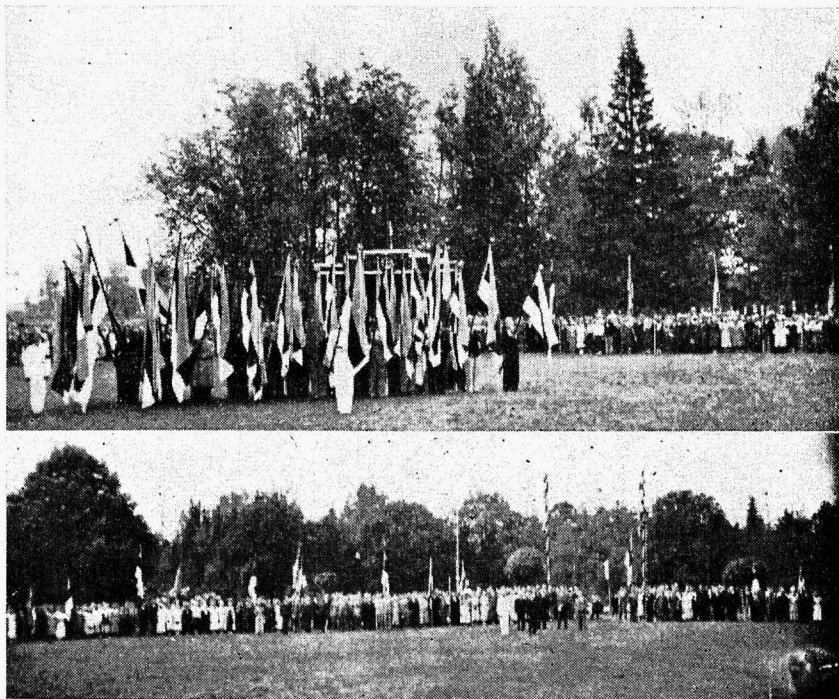
Riigivanem K. Päts sammub haridusministri ja Põllutöökoja esimehe saatel läbi maanoorte spaleeri.

Jürmanilt ja tuliselt noorte sõbralt Ants Oidermaalt, „Uus Eesti“ peatoimetajalt. Kõnesid katkestavad tihti tormilised kiiduavaldused. Kõnede vaheajal lauldakse isamaalisi laule. Aktus jätab unustamata mulje. See on uus rahvapõlv, kes seisab Jäneda mõisa pargis ja paneb oma rahva eestvedajatele toime otse marulisi poolehoiduavaldusi. Järgnevad tervitused. Neid toob prl. Milda Lasman Läti Põllutöökojalt. Ta kõneleb läti keeles. Tema kõne tõlgitakse. Telegraafi teel tervitavad Põllutööminister N. Talts, Põllutööministeeriumi põllumajandusosakonna direktor K. Liidak ja Vasula kodumajanduskool.

Lõpeb aktus ja tõtatakse lõunat sööma. Pea on saabumas riigivanem

Noorte vaimustustuli, see on elekter, mis tuleb välja ja mis kogu õhku täidab, ning paneb ka minu vere kiiremalt liikuma. Laisk pole see veri küll kunagi olnud, aga aastad on möjunud. Kui aga nii palju noorust ja vaimustust, nii palju ilu ja mälestusi kaasa on viia, siis ütlen, et ka vanad raugad lähevad nooreks ja soovivad teile, armsad noored, paremat tulevikku ja teie vaimustuse edasikestmist. Viige siis see nooruse vai-

mustus meie rahva sekka ja üle kodumaa laiali oma kodudesse. Viige minu poolt tervitusi oma kaasnoortele kes koju jäänud, viige minu poolt tervitusi oma vanematele ja oma õpetajatele, ja öelge neile, et vana riigivanem on neid tervitanud ja teid tänanud kõige selle eest, mis teie üle kogu maa siia kokku tulles olete kaasa toonud. Elagu noored!"

Pilte maanoorte suvipäevadelt: üleval — lipu austamine, all — Põllutöökoja esimees A. Jürman tervitab konventide kaupa ülesrivistatud maanoori.

Suvepäevade meeleolu on jõudnud hari-punkti. Riigivanem lahkub. Noorte hõisked saadavad teda. Paljud nutavad liigutusest.

Hüvasti, hüvasti!

Kaunid suvipäevad on lõpule jõudnud. Kõnetoolis on põllutöökoja abiesimees P. Mänik. Ütleb lõpusõna. Tänab kõiki, kes kaasa aidanud suvipäevade heaks kordaminekuks.

Noored korraldavad austusavalduse Põllutöökoja esimehele A. Jürmanile, keda kantakse kätel.

Rongid on minemas. Algab jumalagajätt. Kuipalju on igaühel uusi tuttavaid! Hüvasti, hüvasti! Hüvasti kõigile!

Nõnda lõppesid esimesed üleriigilised maanoorte suvipäevad. Mälestused neist ei kustu iial.

Armastage oma vaba riiki . . .

Riigivanem K. Pätsi kõne maanoorte suvipäevadel Jänedal

Armsad maanoored ja teie juhid! Kui inimene vanaks läheb, siis hakkab ta paljudegi asjade juures kahtlema. See on päris loomulik ja arusaadav, sest vanemas eas kaob inimesel eluvärskus ja elujõud, ja nagu iga masin hakkab vanemast peast ragisema, nii on ka inimesega. Seepärast pole imestada, kui vahel vanemate inimeste suust kuulete mõtteid, mis teile noortele võõrad ja vastuvõtmatud võivad olla. Aga vanematel on üks hea omadus, mida teie ka õpite, kui teie aastatega edasi saate, see on elukool. Ei saa keegi targaks ega küpseks, kui ta ei ole elust igalt poolt õpetust saanud. Teie kokku tulles üle maa täis rõõmu, eluvärskust ja tahet elada tulevikule, olete meile vanadele päikesekiirteks; kes neid kurbi mõtteid, mis meil vahel tekivad, kui vanaduse haigusel ja raskused end tunda annavad, aitavad eemaldada ja kes meie meele rõõmsate teevad ja meile tahet annavad veel edasi töötada teie tuleviku kasuks ja teie heaks käekäiguks. Kui ma täna teie rõõmsatest ridadest läbi astusin, siis pean tunnistama, et meel mul tõesti härdaks läks. Ma ei ole kunagi meie kodumaal nii palju rõõmsaid nägusid näinud üheskoos, nii palju eluvärskaid ja nii elu ja töö järele igatsejaid. Kui üks põlv tuleb teise järele, siis ei tähenda see mitte ainult seda, et need inimesed pikkamisi ära kaovad ja et teised asemele astuvad, vaid iga põlve vahetuse järele muutub elu ise siiski teiseks. Kui teie põlv ükskord need mured endale võtab, mida teie vanemad nüüd kannavad, siis on meie maa palju teissuguseks muutunud kui siis, kui meie noored olime. Meie nooruse aeg ei olnud meil mitte nii avar ja siis ei olnud väljavaated nii laialdased, et meie oma kodumaal oma tahte järgi oleksime võinud teetseda ja ise oma maa peremehed olla ja ise enda üle valitseda, vaid meie pidime oma tahte painutama teiste järe-

le. Ja nüüd ei ole meie maal enam neid tuhandeid mõisaid, mis nagu luupainajad meie rahvale meelde tuletasid, et nad ei saa end oma maa peremeesteks tunnistada, vaid et tuleb mõisas käia renti maksmas ja mitte üksi mõisahärra tahte, vaid ka mõisahärra tujude järgi end painutada. Need olid luupainajad aastasadade jooksul, ja need luupainajad on nüüd kadunud, Jumal tänatud! (Kiiduavaldused).

Kui nüüd teie, meie noored, ellu astute, siis peate teie teadma, et ainuüksi teie peal seisab vastutus meie maa, meie rahva ja meie riigi saatuse eest! Teie peate teadma, et on rahvaid, kes iga maatükikese järele oma ahnitsevat kätt välja sirutavad. On rahvaid, kes tihedalt koos elavad ja kellele iga tühi maalapike tarvilik oleks. Seepärast on meie kõige esimene ülesanne meie maad ja rahvast hoida ja nõndaviisi kindlustada, et mitte kellelgi tahet ei tuleks meie püha maa, meie kodupinna järele, et edaspidi ei võiks arvata, et siit võib kergesti saaki saada. Ja kalliks ning armsaks muutub see maa, mis mitte üksi meie vanemate ja esivanemate higi ja verega ei ole niisutatud, vaid millesse ka teie oma higi lasetate langeda. Tööd nõuab meie maa teie käest.

Aastasadade jooksul ei ole siin olnud korralikku peremeest, kes oleks maad saanud üldse harida, vaid elati päevast päeva ja kurnati maa ja rahvas välja. Meie ei tohi nii elada, et meie maa ainult viletsust kannaks ja et meil maaelu oleks niisuguse kujutluse aineks, et seal elaks nagu alamati sorti rahvas. Ei! Meie maa toidab meie riiki ja rahvast, meie maa annab suuremaid sissetulekuid ja meie saame isegi välja vedada. Seepärast need, kes maal elavad ja maad harivad, peavad niisama hästi igasugu kultuuri hüvedest osa saama, nagu sealgi, kus inimesed tihedalt linnades koos elavad (Kiiduavaldus).

*Rahvatantsijad
kaunis rahva-
rõivas maanoor-
te suvipäeval.*

sed). Ja see on võimalik siis, kui meie oma maast rohkem saame, kui meie seda igapäevaseks elamiseks ära tarvitame.

Teie teiseks ülesandeks, armsad noored, olgu — mitte viletsuses ja vaesuses ja hallides majades elada, vaid elada kui vaba kodanik, kui vaba rahvas, hästi tööd tehes ja elust rõõmu tundes. Et see meil võimalik oleks, ei tohi meie haridust maha jätta, vaid peame kõik selleks tegema, et maksaks meie maal hariduse viimane sõna ja et meie seda kasutaksime.

Meie oleme kokku kogunenud siia ühe kooli aeda. Selle kooli ülesanne on õpetada noori taluperemehi. Niisuguseid koole ja klasse peab tihedalt üle maa tulema. Meie ei pea oma maa lapsi saatma linnadesse kooli ja neile klassikalist haridust andma. Ainult raamatutarkusega ei pea meie oma noori õpetama ja linna kitsastes ja õhuvaestes ruumides nende noorte tervist tapma ja neid klassikalise haridusega ära kurnama, vaid loodusest päritolevad noored peavad loodusesse jääma ja kui nad kodust mujale kooli lähevad, siis seda lõpetades jällegi maale, oma koju tagasi minema (Kiiduavaldused). Kui ma seda räägin, siis mitte seepärast, nagu ei tahaks meie maanoortele kõrgemat hari-

dust anda, nagu hoiaksime neid gümnaasiumiharidusest eemale ja tahaksime, et nad teise järgu hariduse saaksid. Mina, kes olen niisuguse klassikalise hariduse saanud ja seda veel niisugusel laial alusel, mida meie keskkool juba kaua ei ole andnud, võin öelda, et see klassikaline haridus ei ole küllaldane selleks, et kõiki neid ülesandete täita, mis meil kui vabal rahval ees seisavad. Meie hariduse suund peab teissugune olema. Meie haridus peab olema suunatud praktilistele teadmistele ja võimistele. Mitte kreeka ja ladina keele tarkusele, vaid loodusteadusele ja tehnikale peame meie erilist rõhku panema. Loodusteadus ja tehnika peavad meie rahva sekka laiali minema ja võimaluse andma varanduse kogumiseks, meie elu paremaks tegema ja meie rahva ja noorte iseteadvust ja kangust tõstma. (Kiiduavaldused).

Tahaksin teile öelda veel seda, et mitte üksi varade kogumine ja jõukus ei ole see, mis ühe rahva või üksiku kodaniku õnnelikuks teeb, vaid kindel hingeline tasakaal ja moraal peab meie rahva ja noorte töö ja tegevuse aluseks olema. Meie ei tohi oma perekonnaelu lõdvaks lasta minna, meie ei tohi neid moodsaid lipukirju omaks võtta, mida maailma suurtes linnades lodevad selts-

konnajuhid laiali maailma saadavad. Need suured rahvad, kui nad seda omaks võtavad, ei kannata seeläbi sedavõrd kui meie väike rahvas. Meie peame kõigepealt oma perekonnaelu puhta ja au sees hoidma. Meie peame vaatama lastele kui kõrgema annetuse peale ja neid noori mitte põlgama, vaid neid kasvatama meie väärikateks järeltulijateks.

Teie noored, olete need, kes varsti perekonnad asutavad. Teie võtke oma perekonna aluseks niisugune moraal, et seeläbi teie ise ja kogu meie rahvas ja maa võiks kunagi õnnelik olla, kui meie maa nii looduses kui ka perekonnas hästi sigineb. (Kiiduavaldused.)

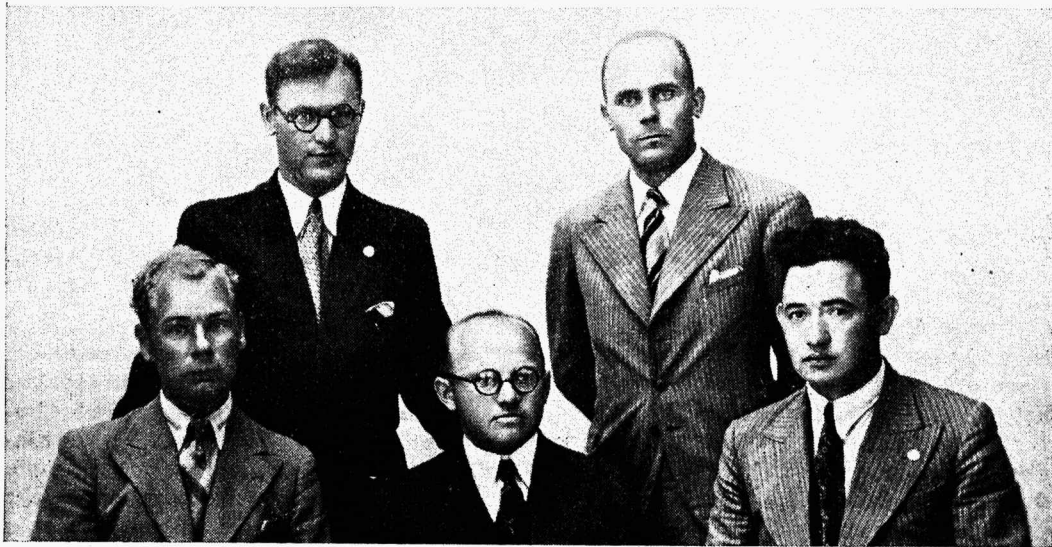
Teie noored, saate oma vanemate käest palju kaasa, mida mõni aeg tagasi noored mitte ei saanud. Aga ma võin kindlasti öelda, et endistel noortel põlvedel oli üks väärtus, mis neid edasi viis. See oli kindel moraal ja usk ning armastus oma rahva ja kodumaa vastu. Suured rahvad, näiteks hiinlased, keda arvatakse olevat 400 miljoni ümber, ei suuda oma maad kaitsta seepärast, et see rahvas ei ole end kunagi rahvuse-na tunnud ja et temal pole morali ja et ta pole tundnud, et ta oma rahva jo ko-

dumaa eest võib ohverdada kõik, mis temal kallis. Hiinlane ei kardab surma, kuid ta jookseb sõjaväljalt ära. Ta ei tunne, et ta saadab korda suurema kuriteo seega, et ta oma maa ja rahva hädadohtu jätab.

Meie noored on kindlad kõikidel aegadel. Kui meie oma riigi lõime, siis meie noored olid need, kes esimesena vaenuväljale läksid ja võitlesid nii, et üks Saksa ohvitser mulle hiljem ütles, oleks temal üks rügement sääraseid sõdureid, nagu meie vabadussõjas noored õpilased, siis ta võidaks kogu Euroopa (Kiiduavaldused).

Ma tahaksin teile, noored, südamele panna, — harige maad, saage jõukaks, asutage elujõulised perekonnad, kandke oma südames armastust oma kodumaa, oma rahva ja riigi vastu, sest ei ole suuremat kaitsjat kui ühine jõud, mis riigi näol koondatud. Armastage oma vaba riiki, kaitske teda ja olge ise tublid kodanikud, kes on valmis kui tarvis kodumaa eest välja astuma ja ohverdama kõik, mis elus väärt ja kallis.

Riigivanema kõne lõppedes puhkesid tormilised kiiduavaldused, mis ei tahtnud lõppeda.

Maanoorte suvipäevade juhatus. Istuvad vasakult: liikumisjuht E. I d l a, üldjuhataja I. T õ r m a k ü l a, päevavanem agr. E. N u g i s, seisavad vasakult sisekorra vanem mag. E. V i n t, toitlustamise juhataja agr. H. L u i k.

Maanoored on suutelised

Haridusminister

kol. A. JAAKSON'i kõne.

**kandma, arendama ja kaitsma
meie vaba, iseseisvat riiki.**

„Selle 20 aasta kestel, mil meie oleme elanud iseseisvat riiklikku elu, on üles kasvanud uus inim põlv, kes ei mäleta seda aega, kus meie olime osa võõrast riigist ja kus valitses võõras võim. Teie, armsad noored, tunnete ainult iseseisvat ja vaba Eestit. Teie ei tunne neid mineviku pahesid, mida on kandnud oma hingel ja turjal see põlv, kes nüüd juba varsti hakkab kaduma, et oma suurimat loomingu — vaba ja iseseisvat riiki — üle anda nooremale põlvele. See vanem põlv seisab nüüd suure ja raske küsimuse ees, nimelt, kas meie noorem põlv on küps selleks, et iseseisvat riiki edasi kanda, arendada ja kaitsta. See on küsimus, mida iga rahvas ja riik, iga inim põlv esitab oma järelltulevale soole. Oma noori kokku kutsudes suvipäevadeks, neile suvipidustusi ja laagreid ning teisi kokkutulekuid korraldades, ja nõnda ka teid, armsad maanoored, siia üle vabariigi kokku kutsudes, on meil ka praegu südamele ja huultel küsimus — kas olete teie, maanoored, suutelised kord kandma, arendama ja kaitsma meie vaba iseseisvat riiki? Sel puhul taseme lühidalt silme eest hoida minna need tegurid, mis siin mõeldavandvad peavad olema, et noori ette valmistada elule ja riiklikule tööle. Need tegurid on kodu, kool ja ühiskond.

Teie tulete kõik kodudest ja teie praegune isik ehk ei teagi, milline määratu suur tegur on kodu teie elus. See on nagu eluvõidujooksu stardipunkt, kust teie esimeses tuhinas välja jooksete. Ja see esimene suund ja siht, mille teie kodust olete saanud, jääb ka edaspidistes eluvõitlustes püsima ja sellepärast, kui küsime, kas meie noored on küllalt ette valmistatud elule, riiklikkudele ja muudele ülesannetele, siis on koduküsimus esimene, mis vaatlusele tuleb võtta.

Järgmised tegurid oleksid kool ja ühiskond. Meie teame, millist osa kool

on etendanud meie elus, teame, millise püüdmisega ja rühmamisega Eesti taludes tööd on tehtud, et lastele kooliharidust anda. Ja kui praegu tung koolidesse on suur ja kui kool ei suuda kõiki mahutada, siis on see esimeses järjekorras ikkagi positiivne nähtus. See on meie rahva ürgtung parema hariduse, parema tuleviku ja paremale elule ettevalmistuse järele.

Elu aga läheb kiirelt ja elule panakse suuri ülesandeid ning seetõttu oleme jõudnud ajajärku, kus eluprogramm ei mahu enam kooli seinte vahele, vaid kus osa koolitööst tuleb väljapoole viia, kus ei jätku enam kitsast raamatutarku-

Haridusminister kolonel A. Jaakson.

Jaga maanoore kohus

ja au on tööd teha.

Põllutöökoja esimehe A. JURMANI
kõne maanoorte suvipäevadel Jänedal.

Teie, armsad noored, olete sündinud ja kasvanud kõige ilusamal ajajärgul. Ilusama ajajärgu all mina ei mõtle tänast ilusat suvipäeva, vaid meie rahva ajaloolist ajajärku selles mõttes, et teil on õnn osaks saanud kasvada ja arendada oma vabas ja iseseisvas riigis — iseseisvas Eestis. Mis tähendab vaba ja iseseisev riik, seda on teil esialgul raske ette kujutada seepärast, et teie ei ole teist näinud. Teie olete vaba ja iseseisva riigiga nii harjunud ja teie mõtlete, et see nii peab alati olema, ja et nagu oleks Eesti rahvas alati omal maal ja omas riigis peremees olnud.

Mulle tuleb praegu silme ette aeg umbes 33 aastat tagasi, kus ma noore koolipoisina esmakordselt läksin Tartu

keskkooli. Tol ajal õppimine koolides toimus võõras keeles ja eestikeelset õpetust üldse ei tuntud. Veel rohkem, meie ei saanud koolis eesti keelt kui niisugust üldse õppida. Tolleaegsetes õppekavades eesti keel puudus ja kui keegi tahtis seda õppida, siis pidime seda tegema erateel. Ja edasi, maanoored, meil ei lubatud tol korral Eesti ajaloost vähemaidki teadmisi saada. Kuid meie, noored, kogunesime tol korral kokku, salaja asutasime kooliõpilaste seas oma ringid Eesti ajaloo ja Eesti rahva seisukorra tundmaõppimiseks. Ja kui meie siis ühe või teise õpilase poole õhtu hilja kokku kogunesime, millest ei koolivalitsus ega õpetajad ei tohtinud teada, ja kui siis meie seast

sest selleks, et inimesed oleksid küllaldaselt elule ette valmistatud. Ja meie uus põhiseadus nõuabki oma § 22-ses, et noored oleksid sääraselt ette valmistatud, et neist sirguksid vaimselt, kehaliselt ja kõlbliselt väärikad kodanikud ja teiseks, et nad oleksid kasvatatud Eesti riiklikus vaimus.

Kool üksi ei suuda aga säärase suure ülesandega toime tulla. Ja peale selle on elus veel sagedasti nõnda, et seda, mida koolis õpitakse, võib ümbrus hiljem kahjustavalt mõjutada ja isegi hävitada. Järelikult peab kasvatussüsteemi tooma juurde veel kolmanda teguri — ühiskonna kaastöö. Ühiskond oma organisatsioonide kaudu peab siin appi tulema, et noori eluraskustele igakülgset ette valmistada. Kui möödunud suvel meie lugepetud härra riigivanem alla kirjutas noorsoo organiseerimise seadusele, siis võib-olla olime sellega hiljaks jäänud ligi 19 aastat selles mõttes, et meie senistel noorsoo organisatsioonidel, kes omas suures enamuses küll heatahtlikult seda tööd

tegid, riiklik korraldav käsi ja kontroll puudus. Nüüd oleme ligi aasta selle põhjal töötanud ja meil on nüüd üle riigi viis suurt noorsoo organisatsiooni, kuhu ka teie, maanoored, kuulute. Nende organisatsioonide liikmete arv tõuseb 64 tuhandele. See näib olevat suur arv, kuid tõelikult kujutab see endast kõigest 40% meie noortest. Seega 60% ei kuulu veel noorte organisatsioonidesse. Ja nende viie meie poolt registreeritud suure noorsoo organisatsiooni ülesanne on kaasa tõmmata kõiki noori üle meie vabariigi.

Noorte organisatsioonide töö on jätkuks ja täienduseks koolitööle, et seda, mida kool ei ole suuteline oma õppe- ja kasvatustöö kõrval tegema, teeksid need noorte organisatsioonid, silmas pidades meie tegeliku elu tarvidust ja nõudeid, eriti aga seda, et meie noortest kasvaksid isamaaliselt ja riiklikult mõtlevad ja tugeva iseloomuga ning vaimselt ja kehaliselt terved kodanikud.“

Ministri kõne võeti noorte poolt vastu elavate kiiduavaldustega.

üks ja teine, kes oli küsimust lähemalt uurinud, esines oma ettekandega Eesti minevikust ja Eesti raskest seisukorrast, siis meile oli selge, mida tarvis on teha. Ja see liitis meid kõiki ühiseks pereks, see kohustas meid kõiki ning omavahel andsimegi töötuse, asuda tööle Eesti rahva kasuks. Meie olime siis veel noored koolipoisid. Meie unistasime tol korral üheõiguslusest ja soovisime, et Eesti rahvas ei oleks alavääriline, et Saksa ja Vene rahval ei oleks eesõigusi, vaid et Eesti rahvas oleks nendega ühesugused õigused. Meie teadsime, et Eesti mees ja naine tol ajal ei pääsenud ühelegi kõrgemale kohale ei omavalitsuses ega mujal, vaid et eestlased olid igalt poolt välja surutud. Ja tol korral noorte unistuseks oligi võita Eesti rahvale, kui selle maa põlisele kodanikule, üheõiguslus teiste rahvastega. Vaevalt oli siis kellelgi, ja kui seda, siis vahest mõnel üksikul, mõttemõlgustusi selles suunas, et Eesti võiks kord saada täiesti iseseisvaks ja rippumatuks vabariigiks. Need üksikud mõttemõlgutused olid tol ajal niivõrd piiratud ja häbelikud, et need vaevalt leidsid sõnastust.

Nüüd on aga teistsugune ajajärk. Nüüd, armsad maanoored, kasutate teie kõiki neid hüvesid, mida võib pakkuda vaba rahvas ja vaba riik oma noorsoole. Ja neid hüvesid on arvamata palju. Teie elu on vaba, teil pole mingeid takistusi eluvõitluses astudes, teist igaüks vastavalt oma võimetele ja andekusele võib edasi jõuda. Maanoored, see on suur ja kaunis ajajärk, kus teie sirgute ja kasvate.

Aga meie teame, et ajajärgud kohustavad. Meie ei või elu kergelt võtta ja arvata, et kõik senine nagu isenesest võib alati edasi kesta. Ei, kaugegtki mitte. Meie teame, et praegusel ajal rahvad on rahutud. Ma ei mõtle siin üksikut rahvast, vaid kujutan maailma rahvaid. Meie teame, et riigid on rahutud ja et otsitakse teid, kuidas teist nõrgemat vallutada, et varustatakse end sõjale ja ollakse valmis väiksematele ja nõrgematele kallale tungima. Käesolev ajajärk on säärane, kus saatusetund teinekord võib nii lüüa, et mõni rahvas

sootuks kaob ajaloo leheküljelt. Meie oleme näinud, kuidas tuhanded aastad püsinud Abessiinia rahvas oma iseseisvuse kaotas. Temale öeldi, et teie ei ole küllalt kultuurne rahvas, teid on vaja veel harida, ja seepärast on teid tarvis võita tugeva ja haritud rahva alla. Küsime aga, kus on need piirid, mis määravad hariduse. Kas meie saame öelda, et meie oleme haritud ja et ainult seepärast keegi ei tohiks meid puudutada. Haridus on jõud, haridust hindab igaüks, haridust hinnatakse ka rahvusvaheliselt. Ja, armsad maanoored, teie esimene ülesanne on oma haridust täiendada. Teid ja võimalusi on selleks külluses lahti. Aga meie teame, et sellest üksinda on veel vähe.

Meie teame, et rahval peab peale hariduse veel midagi muud olema, mis tema vastu teiste rahvaste aukartust äratab. Mis on see, mis rahvaste peres ühes rahvas aukartuse teise vastu äratab? Kas ei ole see rahva ühtehoidmine, kas ei ole see rahva riiklik korraldus, riikliku võimu avaldus ja riiklik organisatsioon. Need on alused, mis rahvast kokku hoiavad. Rahvad, kellel on palju ühistunnet, on tugevad. See rahvas, kes on aga killunenud, kellel pole ühistunnet, see on nõrk ja see on sagedasti äravõidetav.

Ja vaadake, maanoored, teie peate kasvatama seda suurt ja võimsat alust, mida nõuab riik oma rahvalt kui ta tahab püsida, nimelt rahva ühistunnet, ühtehoidmise meelt ja arusaamist riiklikkudest ülesannetest. Heidame pilgu tagasi Eesti minevikku: Mis meile sealt avaneb? Mis kõnelevad meile Eesti ajaloo leheküljed? Kas teie ei otsi sealt igatsusega seda, et Eesti vana ajalugu räägiks tugevast riiklikust kesk-korraldusest, kas teie ei otsi igatsusega seda, et Eesti ajaloo lehekülgedelt leiaksite vanu tugevaid juhte, keda kuulas kogu rahvas ja kes võisid rahvast, kui seda hädaohtlikudel silmapilkudel tarvis oli, käsutada? Meie leiame seda kahjuks väga väikesel määral, igatahes meieni pole säärased andmed ulatunud, mis oleksid rääkinud riiklikust kesk-korraldusest kui tugevast üksusest. Meie näeme, et igalpool olid maakonnad

omaette ja et sagedasti üks maakond ei tahtnud teist kuulata. Kui üks maakond vaenlase vastu välja astus, siis sagedasti teised maakonnad ootasid, et las ta sõdib, küll meie pärast tuleme järele. Aga kas see ei tuleta meelde kimpu vitse, mida kergelt ükshaaval võib murda, ja mida meil murtigi ükshaaval ja kergelt, — maakond maakonna järele võideti. Ja mispärast? See pärast, et meil ei olnud siis seda, mida nüüd otsime ja tahame leida, s. o. tugevat riiklikku keskkorraldust ja rahva juhte, kes oleksid nii tugead olnud, et nad kogu rahvast oleksid võinud enda ümber koondada. Meie teame küll Lembitust ja teistest juhtidest, kuid seda on vähe.

Maanoored, teie võtke omale põhimõtteks koonduda üle riigi ühiseks ringiks. Koonduge üle riigi jõuks, et teie tarviduse korral võiksite välja astuda ja välja panna raske rusika, mis tagasi lööb kõik pealetungid.

Peale selle seisab meil ees teine suur töö ja ülesanne. See ülesanne seisab selles, et peame oma kodumaa pinna, mis meil veel harimata on, üles harima. Kus peitus seni meie rahva kõige tugevam tuum, kus peitus kõige raskematel aegadel see koht, kus rahvuslik tunne kunagi ei läinud kaotsi? Kas ei peitunud see maal, kas ei olnud see taludes? Kas ei olnud meie talud need, kes hoidsid ja kasvasid oma süles ja rüpes põlvest põlve kõige raskematel aegadel ikka uusi põlvi, kes jäid truuks Eesti rahvale, ja kelle südames peale peame neid kodusid kasvatama, peame neid oma talusid arendama. Ja meie ülesandeks on, et need senisest tugevamaks ja kultuurilisemaks ning paremaks muutuksid. Teie, maanoored, kasvate oma taludes, ja näete, kuidas seal tööd tehakse rohkem kui vahest kuskil mujal. Ja tööpoolest, meie kodumaa pinnal ei tehta mujal nii püsivalt, nii agaralt ja nii lõpmata palju tööd, kui seda tehakse meie taludes. Aga sellele vaatamata on seal veel palju teha. Kui rändame oma kodumaal ringi, siis leiame veel palju söödis maa-alasid, palju põlde kannatamas ki-

vide all, palju niite ja karjamaid ägamas niiskuse ja pöösaste all. Kõik see ootab töötajaid käsi, kõik see ootab teid, maanoored. Olgugi et see töö on raske, kuid see on töö, millele rajate meie Eesti riigi. Selle tööga ehitate meie riigi alusmüüri tugevaks. Kui alusmüür ei ole tugev, kui selles on suured praod ja tühikud, ega siis ei saa meie riiklikku maja ehitada. Harimata maa on nagu tühi koht alusmüüris, mis võib panna kogu riikliku maja varisema. Kui läheme välja kodumaa piirest ja liigume teistes vanemates kultuurmaades, näiteks Taanis, Hollandis ja isegi Saksas, seal rongis päevade viisi ringi sõites ei avane pilti, kus maa ootaks harijaid. Meie ei näe seal seismas harimata maa-alasid, vaid iga väiksem kui maalapike on üles haritud. Ei ole seal harimata kraavikallast ega teeäärt näha. Küsime, kas oli seal loodus säärane, et andis nii ilusad põllud, niidud ja karjamaad? Ei, armsad maanoored, ka seal on olnud maid, mis midagi ei tahtnud kasvatada. Aga neile on õnn osaks saanud, et nad olid vabad rahvad sel ajal, kui meil seda vabadust enam ei olnud, kus meil kõik, mis teenis rahvast, läks võõrastesse kättesse ja veeres kodumaa piirest välja. Seal aga võis vaba rahvas vaba maad harida, ja seda kauem kui meie. Kui nemad on meist ette jõudnud, eks siis ole meie kohus neile järele jõuda, eks siis ole meie ülesanne seda teha, mis seni tege mata on jäänud. Aga kes on meie senisedki talud korda seadnud? Eks need ole ka metsadest üles haritud. — kes on selle töö teinud? Ja kes korraldas meie senised põllumajanduse näitused? Eks need olnud meie esivanemad, eks need olnud meie praegused vanemad ja vanem põlv põllumehi. Nemad on teinud, mis nad on suutnud. Nemad olid aga rasketes tingimustes, sest nad pidid teenima kaht isandat, eeskätt võõrast peremeest, mõisahärat ja alles teises järjekorras pärast mõisatöö lõpemisest oli neil võimalik oma kodudes töötada. Vaatamata sellele raskele seisukorrale on suudetud meie kodumaa pinnast niigipalju üles harida ja viljakandvaks teha, et suudame nüüd oma

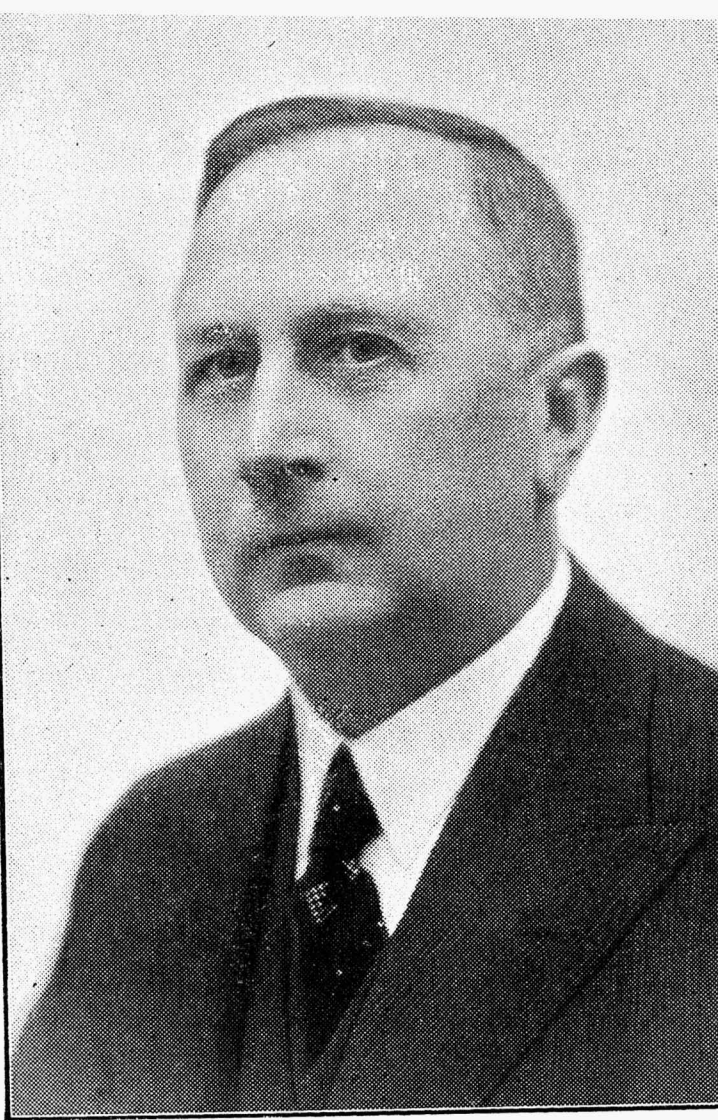
A. JÜRMAN

50-ne aastane.

Pühapäeval, 22. augustil s. a. pühitses Põllutöökoja esimees August Jürman oma 50-dat sünnipäeva. Juubilar kuulub meie avaliku elu tegelaste selle põlve hulka, kes oma nooruses on näinud võõra võimu rasket survet meie maal ja läbi raskuste võidelnud end haridusallikate juure. Sellele põlvele langes määratu ulatusega ülesanne, ehitada üles Eesti riiki maailmasõjale järgnenud segaste aegade keerisest. August Jürman on sammunud oma rahvapõlve esimestes ridades ja suure energiaga ning visadusega teinud seda tööd ning võidelnud neid võitlusi, mida ajajärk temalt ja tema põlvelt nõudis.

Järvamaa südames, Koeru kihelkonna sügavatel muldadel asub põline Palso talu — Jürmanite kodukoht. August Jürman sündis 22. augustil 1887.a. Vaimastveres, kuid juba järgmisel aastal asus vanematega Palsole. Tema isa Mart Jürman kuulus nende Eesti meeste liiki, kelle kohta sadu aastaid tagasi ajaloo kirjutajad ütlesid, et nad käivad kange kaelaga ja ei taha kuulata ühtki võõrast isandat. Mart Jürman langes 1905. a. võitluses oma rahva õiguste eest. Nagu imekombel pääses poeg August samast saatusest.

Noor August Jürman õppis Koigi vallakoolis, Paide linnakoolis, Treffneri eragümnaasiumis ning lõpetas 1914. a. Königsbergi ülikooli põllumajandusteaduskonna. Töötas üliõpilasena Põhja Läävima Põllumeeste Keskseltsi juures agronoomilise nõuande alal. 1917.—1918. aastani Pärnumaa agronoom. Oli Pärnu maavalitsuse põllumajanduse osakonna juhataja ja 1919. a. Eesti Ajutise Valitsuse komisjar Pärnumaal, organiseerides kaitses enamlaste vastu. Oli iseseisvuse väljakuulutajaid Pärnus 23. veebr. 1918. Asutava kogu ja kõikide Riigikogu koosseisude liige põllumeeste esindajana. II Riigikogu vanem abiesimees. Mitmekordne minister Vabariigi Valitsuse mitmetes koosseisudes. Juhatus ja nõukogu liige paljudes üleriiklikkudes põllumeeste majanduslikkudes ettevõtetes, Rahvuskogu liige.

Põllutöökoja esimees August Jürman — Jürima.

Põllumehe pojana ja agronoomina on põllumajanduse huvid ja põllumehe mured ning soovid kogu aeg juhtinud ja mõjutanud August Jürmani tegevuse käiku ning laadi. Juhi ning eestvedaja omadused on viinud juubilari Eesti põllumeeste huvide eest võitlejate etteotsa. August Jürman on seda tööd teinud Eesti mehe visadusega ja järjekindlusega ning riigimeheliku ande, oskuse ja mõõdutundega. Tema asjalikkus ja tasakaalukas olek on igalpool, kus ta käed on külge pannud, asjale suureks kasuks tulnud. 1936. a. lõpul tõstis A. Jürman Põllutöökoja kongressil üles suure juhtimõtte: Kõik maa tuleb üles harida. Mitte ühtki jalatäit harimata maad. See on terve suur programm eesti põllumajandusele. Selle teostamine nõuab paari inimpõlve pingutust ja visa tahet edasi rühkida.

rahvast äraelatada ja põllumajanduse saaduseid pealegi veel välja viia. Kuid sellest on ikka veel vähe.

Teie eesmärgiks olgu, — mitte ühtki lapikest harimata maa. Teie maanoored, seadke oma le ülesandeks rakendada kogu oma jõud selleks, et aidata meie talusid üles harida. Ja kui maad on juba ühel haritud, siis aidake talutööd viia põhjalikumaks ja kultuursemaks, et maapind meil senisest rohkem annaks.

Mis on see jõud, mis meid seni on kannud? Eks olnud see töö, mis meid oma minevikus kannud ja mis meid ka tulevikus kannab, — loov töö taludes, põldudel, vaimsel alal, kaubanduses ja tööstuses, kuid eeskätt loov töö meie taludes ja põldudel. Kui siin peaks äparduma, kui siin peaks meie rahva arusaamine muutuma selles mõttes, et tööd enam ei hinnata ja kui töö kaob vääripline aupaiste, siis pole meil enam tulevikku. Meil pole asumaid, meie ei ole säärane suur riik ja rahvas, kellel on oma Aasia ja Aafrika, kus tumedad rahvused, kes arvult ulatuvad sadadesse miljonitesse, on rakendatud töösse emamaa kasuks, nende riikide kasuks, kellel on olnud võim ja vägi neid vallutada. Meil ei ole neid asumaid, meil on ainult oma kodumaa pind ja oma tööjõud ja selle varal peame oma maa üles harima. Aga seda suurema lugupidamise peab meil omama töö. Tööd on hinnanud ka praegune aeg, meie uude Põhiseadusse on võetud lause, et iga kodaniku au ja kohus on tööd teha;

Maanoored, võtke see lause enda lipukirjaks ja öelge, iga maanoore kohus ja au on tööd teha. Töö kogub taludesse vara, tööga ehitame ja kindlustame oma riigi. Ja seepärast töö jälle ausse, mis vahepeal oli nagu alahinnatud, mis vahepeal oli nagu alavääriliseks tehtud. Meie oleme ka praegu raskeid aegu üle elanud, oleme pidanud isegi säärases olukorras olema, kus Eesti Vabariigi riigivanker oli kraavi minemas, kus rahvas oli killunenud väga mitmesse kihti, kus ei leitud ühist keelt ja meelt, ja kus töö peale vaadati võõriti. Meie oleme lühikese aja

jooksul, 20 aasta kestel, läbi elanud kolme põhiseaduse vastuvõtmise. Kas see ei tähenda seda, et meie elasime otsimise ajajärgus, et meil ei olnud veel kindlust enesekorraldamiseks. Teie silme all, maanoored, on tulnud otsida teid ja luua meie riiklikku korraldust.

Meie peame ütlema südamest tänu sellele, et meie rahva hulgas leidus juhte, kes õigel ajal õige tee on üles leidnud ja selleks õiged sammud astusid. Meie teame, et see samm, mida meie praegune Riigivanem härra K. Päts astus, oli õieti astunud ja et meie riigivanker, mis oli kraavi veeremas, sai jälle tasasele ja kindlale teele viidud. Meie ootame täna härra Riigivanemat enda sekka ja meil on vast õnn teda pea siin endi keskel näha. (Kiiduavaldused.) Ja tema töö ja mõtted ning ideaalid peaksid teile eeskujuks olema.

Teie siirdute varsti ajajärku, kus teie ei ole enam ainult pealtvaatajad, vaid kus teie astute juba ise tegelaste hulka, teie astute iseseisvalt ellu ja astute peremehe ossa. Maanoored, mis tähendab olla peremees? See tähendab palju. See tähendab eeskätt hoolt ja tööd, sest peremees peab igalpool ees ja taga olema, vastasel korral talutöö ei arene ega edene. Vaadake, kui teie võtate üle peremehe kohused, siis võtate üle ühtlasi ka peremehe hoole ja mõtteisi ning peremehe töö ja vastutuse. Praegu peab teid selleks kasvatama, et teie oleksite valmis ja suutelised üle võtma peremehe kohustusi mitte üksi oma talus, vaid ka kogu riigis, sest teie astute varsti vanemate tegelaste asemele ja teie peate suutma juhtida vanemast põlvest paremini, sest teil on selleks kõik eeldused. Ja lahkuv põlv ootab teilt seda, ootab teist tublimaid ja väljapaistvamaid kodanikke, kui olid eelmised põlved. Selleks on aga tarvis, et teie juba maast madalast õpiksite korraldama, tööd tegema ja ühtlasi ka sõna kuulama.

Tänane suvepäev ongi selleks korraldatud, et harjuksite suure hulga koos käima, et harjuksite suure hulga korraldusi vastu võtma ja neid täitma. Kui sellega harjute, siis hiljem peremehed olles võite ja mõistate ise

korraldusi anda ka teistele. Kujutlege, kui teie ei oleks tänasel suvipäeval korraldusi kuulda võtnud ega neid täitnud, mis oleks siis suvipäevast välja tulnud? Mitte midagi. Kõik oleks läbi-segi, ilma korrata olnud ja tagajärg oleks osutunud kõige halvemaks. Aga kui teie täna koos välja astusite, siis olite kui üks jõud ja teil endilgi oli ülev tunne, mis tõstis teie enesetunnet ja valmistas teile kui ka pealtvaatajaille

Samas vaimus tuleb elus edasi töötada. Vaadake, maanoored, Põllutöö-koda on üles seadnud suure ülesande, — koondada maanoored suureks ühi-seks pereks üle riigi konventide viisi, et kõik maanoored oleksid sulanud kokku maanoorte organisatsioonidesse ühiseks suureks ja ühtlaseks pereks. See on suur ülesanne, mida Põllutöö-koda on oma peale võtnud. Aga see on väärt ülesanne, see on seda väärikam, et teie, maanoored, seal tegutsete ja et teie ole-

te sellega meie riigi kandjaks, kes ha-rib oma põldu ja talusid, kus on kõige raskem töö ja kõige pikem tööaeg, aga kust tulevad ka välja kõige tugevamad ja kõige küpsemad kodanikud. Maanoored, Põllutöö-koda ei taha teid hellitada, vaid tahab teist kasvatada kodanikke, kellel oleks riiklikkudest ülesannetest täielik arusaamine, kes teavad, et riigi käest ei või ainult nõuda, vaid kes oleksid valmis ka tarvilikul silmapilgul riigile suuri ohvreid tooma. Riik ja riiklik korraldus on iga rahva juures kõrgeim ülesanne, mida tuleb hoida ja arendada.

Armsad maanoored, teie kasvate ja sirgute oma taludes tublideks peremees-teks ja perenaisteks, ja oma riigile ja rahvale paremateks kodanikkudeks, kellele võime loota ja kellele oma usu rajada. Selleks soovin Teile Põllutöökoja nimel õnne ja jõudu teie tuleviku töös! (Kiiduavaldused).

Töö, tehnika, organisatsioon.

Peatoimetaja A. OIDERMAA kõne
kokkuvõtte maanoorte suvipäevadel.

Kallid maanoored!

Mina ei kavats teile rääkida täna midagi uut, tahan vaid värskendada vanu mälestusi ja juhtida tähelepanu mõnedele elunähtustele.

Noored on nagu vahetus. Noored on nagu uus sõjaväeosa, kes seal peavad maastikul edasi töötama, kus eelmine vägi on oma ülesande lõpetanud.

Uus väeosa peab maastikku hästi tundma, kui ta tahab edasi jõuda. Meie noorpõlv pole hellitatud. Maanoored kogenevad juba varakult elupraktikaga.

Paljude nõuete hulgast mida elu noortele seab, tahaksin täna puudutada kolme.

Kõigepealt tuleks hoiduda, et noortes ei tekkiks pettumustunnet. Vanades raamatutes ja romaanides tuleb ette palju imesid. Kirjanik laseb oma jutu tegelastel saada õnne ja juhuse läbi rikasteks ja kuulsateks. Selles poleks midagi paha, kui see ei läheks üle inimese närvikavasse ja tema mõtteviisi. Sarnaste

raamatute mõjul hakkavad noore elus vikerkaare-kujud virvendama, mis ei lase teda elus edu saavutada. On tarviline, et noor inimene sarnased õnne vesivõsud oma mõttekäigust halastamatult välja lõikaks.

Unelmate ja reaalsuste vahel tekib elus konflikt. Inimene saavutab ainult niipalju, kuipalju ta suudab tööd teha.

Pühakiri räägib palju andeksandmisest. Elu tegelikult ei anna meile midagi andeks. Põld ei anna andeks kui teda puudulikult haritakse. Midagi pole meie saanud sõbramehe poolest. Nii kaugele, kui meie vahvad poisid Vabadussõjas piiritulbad panid, niikaugel nad on praegu.

Noortel tuleb oma sõjaplaani koostada teadmisega, et halastust ja andestust töös pole.

Teiseks tahaksin tuhtida teie tähelepanu tehnika tähtsusele. Ajaloolased on uurinud põhjusi, miks meie esivanemad omal ajal kaotasid. Mitte üksi ühistunde puudus, vaid ka

puudulik tehnika põhjustasid meie esivanemate kaotusi. Rüütliid tulid hommikumaaalt ja tõid kaasa moodsa sõjatehnika. Meie ei jõudnud tehnikaga teistele järele. Natuke jääme hiljaks ümberrelvastuses. Kes ka praeguses relvastuse võidujooksus jääb hiljaks, see saab lüüa.

Töös ja tegevuses on sama lugu. Ka siin peame kasutama momenti. Ei pea mitte mõtlema ja rääkima, et kui ma ükskord tegema hakkam, küll ma siis jõuan. Aeg on oluline. Meie võiksime ka puulabidaga põllud ümber kaevata, aga mee jääme nii hiljaks. Neegus peab elama praegu pensionipäevi sellepärast, et ta jäi oma maa arendamisega hiljaks. Ka meie maaelu mugavamaks muutmisel on tehnika suur abimees.

Kolmandaks tahaksin mina siin veel rõhutada organisatsiooni tähtsust. Kui vanasti iisraeli rahvas ja vilistid sõdisid, siis oli nii et vahest kahevõitlus väejuhtide vahel otustas rivide saatuse. Taavet võitles Koljatiga ja sõjavägi ei löönud üldse kaasa. Praegu ei ole enam sõjapidamine niisugune. Praegu peab iga mees omal kohal olema. Organisatsioonis

teeb hulk inimesi tööd omaette, aga üldise kogu kasuks. Nii saame tulemusi, milleks üksik isik võimatu.

Juba ammu asutati meil seltse. Laulupeod ja muud ühissettevõtted on tehtud meie rahva praktilisest tarkusest. Omal ajal kokkutulekute puhul reis vältas 4—5 päeva. See oli küll primitiivne organisatsioon, aga ometi oli sellel suur tähtsus. Ka praegu ei leia meie suurte saavutuste kätte võitmiseks paremat tarkust, kui organisatsioonitarkust.

Kokkuvõttes kordan veel: meie ei tohi elus luua pettepilte. Meie maa on tarvis moderniseerida ja vähesed jõud koordineerida, et ühiselt saavutada edu, mis üksikult võimatu.

Õnn ei tule elus raskusteta ega oskusega. Aga see on juba nii ette määratud. Oleme tõusva rahva noorus, kelle vanad on kiiresti rühkinud. Nooredki ei hakka hingeldama, sest meie oleme tõusev noorus.

Tõusva rahva noorusele paneb elu kohustuse. Eesti rahva tee muutugu laiemaks ja meie rahva päike leegitsegu igavesti!

A. Oidermaa kõne katkestasid mitmel korral noorte elavad kiiduavaldused.

A. Oidermaa maanoorte suvipäevadel kõnelemas.

Maanoored huviga aktuse kõnesid jälgimas.

Üleriigiliste võistluste tulemused.

Maanoorte suvipäevade puhul Jänedal 7. ja 8. augustil s. a. toimusid võistlused maanoortele lüpsis, kõnes ja heintaimede määramises.

Lüpsivõistlusest võimaldati osa võtta igast maakonnast ainult ühel, koha peal kõige paremaks tunnustatud lüpsjal, kellel olemas I klassi lüpsimärk. Lüpsivõistluse tulemused kujunesid üllatavalt heaks: 8-st lüpsjast täitsid 6 need nõuded, mis üles seatud lüpsimeistri märgi saamiseks. Hindamiskomisjoni esimehe mag. A. Kivimäe ütluse järgi ei olevat Eestis varemalt kunagi nii kõrgeklassilist lüpsivõistlust toimunud. Lüpsivõistlus filmiti E. Kultuurfilmi poolt.

Võistlejate paremusjärjekord ja saadud auhinnad ning autasud olid lüpsis järgmised:

1. Samuel Rammus, Saaremaalt, I auhind, maanoorte lüpsimeistri tiitel, lüpsimeistri märk, auhindu kr. 60 väärtuses.
2. Lidia Pajupu, Järvamaalt, I auhind, lüpsimeistri märk, auhindu kr. 45 väärtuses.
3. Linda Laidmaa, Harjumaalt, I auhind, lüpsimeistri märk, auhindu kr. 25 väärtuses.
4. Helmi Piiraja, Läänemaalt, I auhind, lüpsimeistri märk, auhindu kr. 25 väärtuses.
5. Endel Reinhold, Tartumaalt, I auhind, lüpsimeistri märk, auhindu kr. 25 väärtuses.
6. Valter Tirul, Võrumaalt, I auhind, II klassi lüpsimärk, auhindu kirjanduse näol.
7. Linda Raidmaa, Virumaalt, II auhind, hõbesupilusikas.
8. Veera Murro, Pärnumaalt, II auhind, hõbelusikas.

Ka kõnevõistlusest sai igast maakonnast osa võtta ainult üks koha peal paremaks osutunud maanoor. Võistlejate paremusjärjekord ja saadud auhinnad ning autasud kujunesid järgmisteks:

1. Heldur Kruus, Tartumaalt, I auhind, maanoorte kõnemeistri tiitel, 1 tosin hõbetelusikaid.
2. Johannes Tomberg, Läänemaalt, I auhind, „Aianduse ja mesinduse käsiraamat“.
3. Rudolf Kork, Virumaalt, II auhind, hõbesupilusikas ja kirjandust.
4. Arnold Ormus, Harjumaalt, II auhind, 1 hõbesupilusikas ja kirjandust.

5. Richard Täna, Saaremaalt, III auhind, 1 hõbesupilusikas ja kirjandust.

6. Valter Oinas, Võrumaalt, III auhind, 1 hõbesupilusikas ja kirjandust.

7. Helga Veemees, Valgamaalt, III auhind, 1 hõbesupilusikas ja kirjandust.

Heintaimede määramine toimus esimeses astmes, ilma kohapealsete eelvõistlusteta. Au hinnad ja autasud olid järgmised:

1. Marie Tähnas, Tartumaalt, I auhind, hõbesupilusikas ja kirjandust.

2. Muusa Valge, Tartumaalt, I auhind, hõbesupilusikas ja kirjandust.

3. Johannes Tart, Tartumaalt, I auhind, kirjandust.

4. Paul Kiidla, Virumaalt, I auhind, kirjandust.

5. Villem Leichter, Tartumaalt, II auhind, kirjandust.

6. Hermann Väärtnõu, Saaremaalt, II auhind, kirjandust.

7. Georg Järv, Virumaalt, II auhind, kirjandust.

8. Richard Sirelpuu, Virumaalt, ergutasauhind, kirjandust.

Hästiõnnestunud võistlused kinnitasid, et meie organiseeritud maanoorte peres on tegeliku tööskuse õppimisele pööratud vajaline tähelepanu.

Peale vastavate diplomite anti võistlejatele autasusid kr. 400 väärtuses. Toetusi saadi autasudeks Põllutöökojalt, Põllutöoministeeriumilt, Keskühing „Võiekspordilt“ ja E. Seemnevilja Ühisuselt.

Heintaimede määramise võistlus.

Meenutades suvipäevi Jänedal.

Mu sõbrad, hetkeks tähelpanu
teilt palun, ehk küll lõppsireen
ju ammu saatnud noori vanu
on nende kaugel koduteel;
vast siiski pole teised tuuled
meist suutnud heita möödund luulet,
ja meeles mölgub Jänedal —
kesk kustumatuid suvipäevi
mis unuda ei iial võigi.
Ma tervitan Sind Jänedal!

Tol päeval rabasin just rehte,
kui „sikkel“ külla saabus konsulent.
Ja olgugi et nõest olin ehtne,
ei olnud aega pesuks minutit.
Üks huumoriline tervitus nii soojalt,
mind karastas kui vete-uhang.
„Kui palju,“ küsis, „saite neid,
kes Jänedale sõidaks teilt?“
„Neid kokku on kolmkümmendkuus,
kes Anna noortest sõidaks sinna,
meil hinnaalanduse tunnistus
seks möödund päeval saabus just.“
„Konvendi juhiks Paidest minna
Teil tuleb,“ sõnas noorte tuus.
Ja ilmnas vaimustuse puhang
maanoorte päevast keskustelles,
toos säravmeelises velles.
„Siis J ä n e d a l!“ ... Ta sõitis ära.
Jäi meelde hülgav prill nii särav,
kui teele sõitis „sikkel“ kärav...

Päev hiljem õhtul Vodja jaamas,
jämül on tulvil tusameelt:
„Mis pagan nii suurt hulka d'amas,
on sõitma just nüüd Vodja teelt!
Tund aega olen kirjutand,
sihtjaamaks pileteile Jänedal?“
Kui aga vedur jaama tuiskab,
siis selgub, sellist pahandust
on olnud mitmes jaamas just.
„Rong täis,“ perroonilt häiskab
hää, „vabu kohti katusel
te võite ainult saada veel.“

Et liigselt täis on istekohad,
mu grupp saab loomavaguni.
Sealt sõidul vapralt viise mühab,
on kõige uhkem sõita nii...
On selge pilt ses sõidukis,
kõik sõitjad on maanoorurid.
Perroonilt keegi hõiskab: „Tere!
Siin Järva noorte assistent
ja siin on Türi konsulent!“
Ta viipab sõpra. „Anna peret
on vist küll terve rongitais.“
„Nii,“ vastan, „nagu tõesti näib.“

Meid öisest ringist läbi kiskus
rong ruttav, suitsus pahvatav;
rong noorte hõisetesse viskunud
nii huljaslikult sähvatav.
Siis ootamatult puisats sinna,
kus jäi veel kilomeeter minna
meil Jänedani pikas rivis.
Ja siingi selgub: saabunud
on rohkem kui on loodetud.
Teeveertel valged munakivid
Ja oder põuast valgeks kõrbend,
on nagu võitlemistest õrguv.

Siin vahelduvad tuhat kõrgust,
siin peitub muistne linnu suur;
siin siniallikaidki nõrgub
ja kelmilt köidab järvesuu.
Ning vesikasves ringleb rand —
veel liugleb luige perekond.
Ka taustaks meelelise pildi
loob uhke linnuse teenõlv.
Just selle ette lossivõlv,
kord püstitatud võöraks sildiks...
Ma vaimus üles tõusen siit,
näen taustas nagu muistset hiit...

Üle maa on tuhanded noorurid saabund,
keda tõusvale päevale virgutab ind:
Vanemuinegi pilvedest kandlega maa-
[bund,
et heliseks soojana külmemgi rind.

Põllutöökoda austas maanoorte juhte.

Maanoorte suvipäevadel 7. ja 8. aug. Jänedal anti Põllutöökoja poolt pidulikult üle järgmistele maanoorte organiseerijatele ja juhtide maanoorte-töö tunnusmärgid:

Virumaaalt.

Aruste, Juhan (end. Elken); Kaisla, Lydia; Küibarsepp, Heinrich; Luha, Jaan; Mets, Maksimilian; Sutter, August; Vää, Eduard.

Harjumaaalt.

Kruusvall, Artur; Rööm, Artur; Simson, Arnold; Särekönno, Joh.

Järvamaalt.

Kallandi, Hugo; Leetoja, Richard; Petter, Joh.

Läänemaaalt.

Kasterpalu, Hugo; Oll, Ants; Paglant, Hilda; Paglant, Ruut; Prikk, Aleks.; Tomberg, Joh.

Saaremaaalt.

Grepp, Oskar; Häidesk, Paul; Kaal, Anton; Kaar, Aleks.; Kalm, Olga; Kolk, Oskar; Kukk, Aleksander; Kuusk, Oskar; Küpper, Hilda; Laur, Jakob; Lepik, Aleks.; Maidra, Eerik; Muri, Herman; Mägi, Preedik; Ots-tavel, Hendrik; Selge, Arvi; Siiner, Johan;

Tarkmeel, Lembit; Tarkus, Filicia; Umal, Kirill; Veegen, Aleks.; Stein, Inna.

Pärnumaalt.

Jams, Mihkel; Laas, Jaan; Mardiste, Peeter; Murd, August; Niiduste, Jaan; Reindorf, Alide; Reinsalu, Mihkel; Siitam, Hans.

Viljandimaaalt.

Kool, Julius; Sepp, Evald.

Tartumaaalt.

Audru, Henn; Kermas, Oskar; Oja, August; Peetsalu, Jaan; Roonurm, Juku (end. Reisenbuk); Meriloo, Joh. (end. Mertens).

Valgamaalt.

Ehvert, Karl; Kitzberg, Joh.; Tammesalu, Aleks.; Triisa, Jüri; Tõevere, Oskar; Vahtrik, Maurus.

Võrumaalt.

Ivask, Albert.

Talinnast.

Liidak, Karl; Nugis, Elmar; Vint, Endel; Umarik, Jaak.

Tunnustusmärk kujutab endast kahe sentimeetrilise läbimõõduga valget sõõri, mille keskel on roheline neljaleheline ristikehin, mis ümbritsetud kahest kuldsest viljapeast.

Maakondadest paremad võistlevad lüps-
[sis,
osa määramas sorte heintaimede küpsist.
Auditooriumi väljakult kostuvad kõned:
tulihingekaid noorureid kuulata siin,
keda kutsunud rahvuslik vaistne rešüim,
siingi valitud hulkadest parimaid mõned.
Nii hoogsasti juhtide valvaval käel,
kogu noorus töösangareid võistlemas näeb.

•
Ohtu saabudes rändame muistendlist
[rada,
mis Jänedal linnuse ladvale viib.
Aastasadasid tagasi ehitan seda
esivanemad kindlamaks maalinnaks siin.
Rada kõrgele tammile tallatud auklik,
tammist kahelpool soine pind õudsena
[lauklik.
Tuli ohtlike kurdude hämaras helgib,
paberlaternas roosa või tõrvikutah.

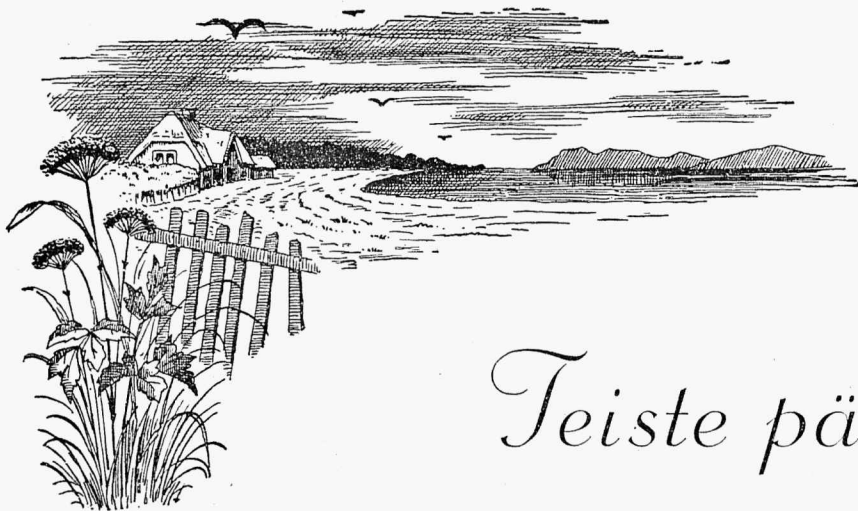
Igal nõlvakul hoolekalt õppurist vaht
kitsa raja peal asutuvaid noorureid jälgib.
Tasa kõrgetes kuuskedes kohavais tuultes
Eesti vaprate vaimude vestlusi kuuled.

Me seisame sajandis aegadest üle,
võidutuledest valgustud linnuse tipp...
Tasa kandlemäng sütitab muistseid idülle,
lehvib võimsana tuules me rahvuslik lipp.
Kostub pasunakoorilt vägev „Kalev ja

[Linda“,
deklameerib onu Moor, kuidas eestlaste
[pinda
on muistegi valitsend võimsana rahvas:
vaba, julge ja väarikas eestlaste põlv.
Nendest muistsetest sangareist pändud

[kül
hoidku ikka meid võitmatult kindlalt ja
[vahval!

Me kõikide hinges olgu alati palvus:
„Hoia Looja me isamaa kõrgemat val-
[vust!“

Teiste pärast...

M. SUVESTE.

Pärastlõuna päike seisis veel kaunis kõrgel, kui Leo südalinnas keldrikorral asuvast plekisepa- ja mehaanikatöökajast väljus. Ta kõrvad huugasid päev läbi lakkamatult kestnud plekkide tagumise plärinast, ninas ja kurgus kipitasid jootmisetöil sissehingatud gaasid. Tõmmates nüüd tänavale jõudes sügavamini hinge, ei kergendanud seegi kopsude pakitsust ega karastanud tolmu, bensiini ja muude hõngude läbi rikutud õhk. Aeglaselt lonkis Leo edasi, kuigi tal oli minna kaunis kaugele aguli. Tööle tulles ta hommikuti mõnikord kasutas trammi või autobust, kui kartis hilineda; töölt lahkudes aga eranditult läks alati jalgsi, kuna see teekond võimaldas tal läbida puiestikku, kus õhk oli märksa värskem ja puud-põõsad meenutasid ta kodumetsa kaugel maal.

Ta oli tulnud linna viimasel sügisel, siin ootamise ja otsimiste peale lõpuks leidnud väikesepalgalise koha tolles töökojas, kust äsja väljus, ent rahul polnud ta siiski. Sügisel, kus nii maa kui linn uppus udus ja vihmas, oli olnud küll hubane tunda jalge all kindlat kivist kõnniteed poriste külateede asemel, ning ümbruse ja elu uudsus ei lasknud tekkida igatsust kodu järele. Kui aga saabus talv, vorimehed tänavail sõitsid kuljuste helisedes ja puud puiestikus olid mattunud hõbedasse härmarüüsse, siis hakkas Leol tekkima igatsus kauge, vaikse kodu

järgi, ning mida enam kevadele lähenes aeg, seda teravamalt andis see end tunda.

Miks oligi ta tulnud linna? Mitte leivamure ega tööpuudus polnud see, sest mõlemaid leidus isatalus talle, ei, hoopis muud oli selle põhjuseks. Eelkõige vist küll need teised külanõored, kes aegajalt siirdusid maalt linna ja siis koju külla tulles esinesid preilidena ja härrasmeestena. Neis oli alati midagi peenemat, midagi kõrgemat kui neis, kes elasid kodus; nad olid targad ja teadlikud teiste silmis, olid kadestamis- ja ihalemisväärsed. Ning see ahvatles igal sügisel taas uusi ja uusi noori siirduma sellele lõnemaale — linna, oli ahvatlenud nii Leogi.

Läbides puiestikku, vaatles Leo nüüd väikesi lehtede algeid, mis katsid õrnrohelise loorina puude kärbitud kroone. „Kõik on siin kunstlik“, mõtiskles ta, „ei puud, ei inimesed, saa siin elada ega olla oma tahtmise järgi. Kui ilus võib olla nüüd maal“, ohkas samas „mis oleks küll, kui läheksin jälle sinna.“ Ning elavalt kujutles ta endale kodu kaasikut, nüüd õrnrohelisena, täis lindude lakkamatut siristamist ja vidinat... Ent mis ütleksid külas teised, kui läheb tagasi samasena, kui tuli sealt, mõtles samas, ei ükski pole läinud siit tagasi külla, muidu kui häda sunnil. Ja on's tal siis häda?

Puiestee lõpul tuli talle vastu tuttav poiss, kes ju aastaid viibis linnas. Maal

härrasmeest mänginu oli aga siin hullemini tahmunud ja võidunud kui viimane reheline. Olles ka nähtavasti teel töölt koju, ta lonkis Leod märkamata norus päi edasi, käed sügavasse võidunud kuue taskutesse surutud ja kustunud pabeross tolknemas suunurgas — ei jälgegi enam härrasmehest.

Üksiku lesknaise allüürnikena elutse- sid peale Leo veel kaks poissi, kes tööta- sid kusagil vabrikus. Leo koju jõudes olid mõlemad korterikaaslased juba seal ning ümberriietunult valmistusid välja- minekuks. Kutsusid kaasa Leod, ent see keeldus. Teadis juba nende „käimisi“, need koosnesid esiteks linna vahel hulku- misest, kust hiljem siirduti kas odavasse kinno või kõrtsi või mõlemasse, kui jät- kus raha. Sageli sattusid nad neil korral veel kahtlastesse urgastesse, kust ei tul- nud siis enne kella nelja- viit hommikul, raske pea ning jalgega, ent kerge kuk- ruga.

Leo ootas kuni lahkusid teised ning riietus siis ka ümber, kavatsusega teha pikem jalutuskäik linnast välja, et näha, kas töötatakse juba põldudel või ei...

Läbides omal teel väikest puiesteed, ta silmas seal äkki tuttavat neiut. See oli pärit naaberküllast, tulnud linna samal ajal kui Leogi. Juhuslik sattumine seekord ühte vagunisse, oli teinud nad tuttavaks. Täna näis neiu jalutavat siin üksinda. Leo tervitas.

„Teie! Milline juhus!“ hüüatas neiu üllatunult, tervist vastu võttes. „Kuis siis läheb ka?“ üritas ise juttu.

„Mis seal ikka — nagu lükkad“ nae- ratas Leo, „aga teil?“

„Täna küsimast, veedan täna viimast öhtut linnas.“

„Lähetе ära?“ küsis Leo omakorda üllatunult.

„Ja, lähen maale tagasi.“

„Jäädavalt?“ usutles Leo.

„Arvatavasti. Seks korraks vähemalt piisab mulle“, seletas tüdruk, ei võlu enam linn, pealegi veel nüüd kevadel. Ja teisest küljest — mida ma siin ikka teen. Elu on kallis, palk väike, vaata kuidas ots- otsaga kokku tuleb. Üle 10 krooni läheb toanurga eest kuus, paarkümmend toi- duks, ei jää kahtkümmend kroonigi pal-

gast riinetele ja muule. — Ole siis veel preili sellega. Maal praegu saab juba ta- lus kuni kolmkümmend krooni kuus ning toidu ja korteri muret polegi.“

„Ja“, arutas Leo — nad olid eneselegi märkamata koos edasi jalutanud — „ja, aga töö on vahest raskem ja tööpäev pi- kem, praegu oleksite veel täiesti rakkes.“

„Aga õhk puhtam ja elu tervem“, naeris tüdruk, ja pealegi, kui tervist ja jõudu on, miks siis logeleda ja laiselda. Ei, minul on küll linnast isu täitsa täis. Ning kui ilus on veel praegu maal“, lõ- petas vaikselt nagu uneledes.

Leo vaikis, pidas tüdrukuga sammu, ta mõtles oma kahtlemistele. Tema ei usaldanud pöörduda tagasi, kartuses teiste eest, aga siin see tüdruk julgeb, ei hoo- li sellest, mis ütlevad teised, läheb. Ja ometigi pole tal muud kohta-paika, kui minna teenima kuhugi tallu. Leol aga ootab isatalu, kuhu Leo linna jäämise korral palgatakse võõras sulane kalli palgaga, kuna isa vennaga kahekesi töö- ga toime ei tule. Ja tema vireleb siin, et kord härrasmehena kodukülla minna — linnahärrana, kes argipäevil taob plekki! Tal hakkas häbi.

„Teie jääte muidugi linna?“ küsis tüd- ruk hetkelise vaikuse järele, püüdes vaa- data mõttesse vajunud Leole otsa. See ärkas kui unest.

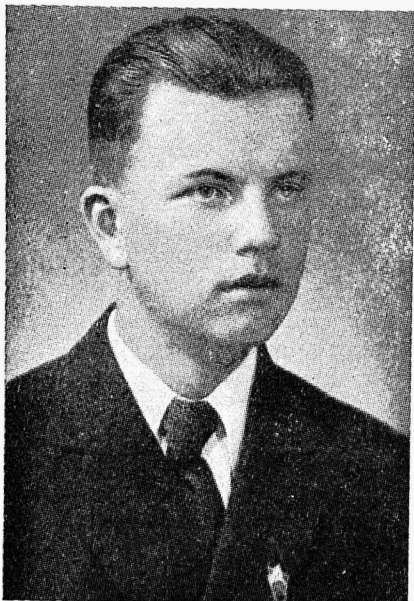
„Ei tea veel, võib olla, et edaspidi tu- len ka maale. Maal on ju nii ilus“, lõ- petas ta kohmetult. Endas aga valmis otsus:

„Ka mina sõidan, sõidan tingimata — tagasi maale!“

Polli põllutöö- ja aiamaajanduse koolides algab õppetöö 11. oktoobril.

Uusi õpilasi võetakse vastu mõlematesse koolidesse.

Lähemaid teateid saab koo- lilt. (Aadress: Nuia kaudu).

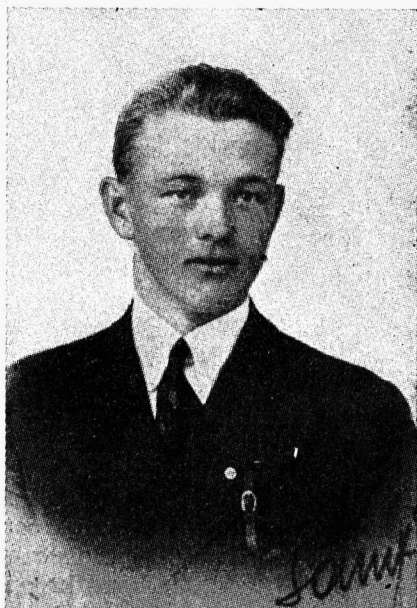

Maanoorte kõnemeister

Helder Kruus on sündinud 4. apr. 1917. a. Tartumaal, Laeva vallas, Vibulaane taluperemehe pojana. Õppinud Vändra põllumajanduslikus gümnaasiumis kaks aastat. Lõpetas Vahi põllutöökooli kiitusega. Tuli võitjaks Vahi õpilasvahelisel ja veidi hiljem üleriiklikul põllutöökoolide vahelisel kõnevõistlusel. 1935. a. lõpul asutati tema algatusel Kärevere maanoortering, kus H. Kruus on olnud algusest kuni praeguseni ringi vanemaks. On kaks korda Kärevere maanoorteringi esindanud maakondlikul kõnevõistlusel, tuues mõlemal korral esikoha. H. Kruus on Tartumaa Maanoorte ühenduse juhatuseliige.

Maanoorte lüpsimeister

Samuel Rammus on sündinud 11. sept. 1914. a. Saaremaal, Mustjala vallas talupidaja pojana. Lõpetanud põllutöökooli ja karjakontorll-assistentide kooli. Talutöö kõrval töötanud 2 aastat kontrollassistendina. Praegu töötab tüie innuga sugulaste talus kus saab tulevikus peremeheks. Võtab osa kohapealsete organisatsioonide tööst. S. Rammus on praegu Mustjala maanoorteringi esimees.

Kanepi koristamisest.

Kuna kanepit meil seni on kasvatatud ainult vähesel määral aiamaal oma tarbeks nõõride punumiseks ja võrkude kudumiseks, on kanepi koristaminegi toimunud kõige algelisemal viisil — käsitsi, selle juures püütakse kätte saada täiel määral kiusaaki kui ka seemnesaaki.

Kanepi koristamise teeb raskeks asjaolu, et kanep on kahekojaline taim. Kanepipõllul leiame isa- ja emakanepit arvuliselt peaaegu võrdselt, enamasti emakanepi väikese ülekaaluga. Emakanep on palju lopsakam isakanepist ja moodustab taimkoostises palju suurema massi kui isakanep. Isakanepi ülesanne on kasvatada õie tolmu, millega õitsemise ajal sünnib emakanepi tolmlemine ja viljastamine.

Pärast õitsemist on isakanep oma ülesande täitnud. Selleks ajaks on isakanep saavutanud ka oma tehnilise küpsuse ja sisaldab õitsemise ajal kõige suuremal määral kiudu, mis on sel ajal kõige paremate omadustega, sitke, õlikas ja peenekiuline. Kui isakanepit sel ajal ära ei koristata, algab aegamööda taime laostumine. Kiud muutub karmimaks, hapramaks ja kahaneb kaalult. Emakanepil aga on pärast õitsemist veel tähtsad funktsioonid täita — nimelt seemneid kasvatada, sellep. püsib emakanep kuni seemnete valmimiseni elujõulisena. Ka kiusisaldus ei ole emakanepil õitsemise ajal veel täielik — kiud on veel nõrk ja arenemata. Maksimaalne kiusisaldus on emakanepil sel ajal, kui kanepi seemned õisiku alumisel poolel on jõudnud koldküpsuseni.

Olenedes isa- ja emakanepi erilisest arenemiskäigust saavutab kumbki oma tehnilise küpsuse, s. o. aja kus on otstarbekohane koristamist ette võtta eri aegadel. Isakanepi koristamine peaks sündima õitsemise lõpul või varsti pärast õitsemist, kusjuures koristamine ei tohiks venida pikemale kui 5—7 päeva. Emakanepi õige koristamisaeg aga järgneb alles 3—4 nädala pärast, kus seemned õisiku alumisel poolel on saavutanud koldküpsuse. Oodata, millal ka seemned ülemisel poolel oleksid täiesti arenenud, ei ole soovitatav, sest selleks ajaks hakkab kiu väljaand kahanema ja kiu kvaliteet läheb ka tagasi. Seemned õisiku alumisel poolel on selleks ajaks üle valminud ja pudenevad kergesti, nii ei võida meie koristamise viivitamisega isegi idanemiskõlbuliste seemnete hulgas midagi.

Sellest järgneb, et kui tahta saada kätte täit saaki peab isakanepi eraldi koristama, mida ka väikeseviisilise kanepikasvatuse juures on teostatud. Isakanep tuleb lihtsalt käsitsi välja noppida. Et seda hõlpsam oleks teostada, selleks tuleb kanepipõllule 25—30 sm. laiused käigud sisse ajada. Käikude kaugus üksteisest on 2—3 m. Nende vaheribade pealt saab isakanepi

välja noppida ja välja kanda, ilma, et järelejäätav emakanepit liiga palju tallataks. Isakanepi noppimisel tuleb püüda võimalikult mitu isataime korraga välja tõmmata, et tööjõudlus oleks suurem. Vastavad käigud võib kanepipõllule juba kevadel sisse jätta, või kui seda tehtud ei ole, siis võib isakanepi koristamise ajal need teed sisse ajada, kusjuures teedelt ka emakanep koristatakse, mis siis muidugi isakanepiga ühes leotatakse ja selle osa seemnesaagist loobutakse.

Emakanepi koristamine toimub siis hiljem, seemne valmimise järele, kas kitkudes või lõigates vikatiga või niidumasinaga.

Niisugune kahekorndne koristamine on võimalik ainult väikestel lappidel ja oludes, kus tööjõudu külluses.

Suuremal hulgal kanepit kasvatades tuleb kanepikasvatust nii seada, et koristamine sünniks ühekorraga, kusjuures koristamise hõlbustuseks oleks võimalik kasutada masinat või mehaanilist jõudu. Niisugusel juhusel tuleb aga ühest osast saagist ära ütelda ja kanepikasvatust valida kas ainult kiu või peamiselt seemne saamise sihiga.

Kui kanepikasvatust valitakse ainult kiu saamise otstarbel peab koristamine toimuma kohe pärast õitsemist, siis saame isakanepi kiu tema kõige paremas arenemisastmes kätte, aga ka emakanep annab küllalt kiudu, kuigi mitte maksimaalsel määral ega kõige paremas kvaliteedis.

Kui kasvatatakse kanepit seemnesaamise otstarbel, siis toimub koristamine pärast seemnete valmimist ja saame täiel määral kätte seemnesaagi ja emakanepi kiu. Isakanepi kiust aga jääme peaaegu täiesti ilma.

Niisuguse kindla sihiga valitud kanepikasvatuse juures on võimalik alati kanepi koristamist läbi viia masinajõul, kas viljaniitja, heinaniitja või suuremate pindalade juures selleks eraldi konstrueeritud kanepiniitmise masinate abil. Kanepi niitmine ei vähenda kiusaaki, sest 5—7 sm. pikkune varreosa tüvest on niivõrd puunenud, et see nimetamisväärselt lisa kiusaagile ei anna. Pärast koristamist on soovitatav kanep jätta päevaks või paariks põllule tabenema ja alles selle järele siduda vihkudesse ja asetada redelite või kärbiste najale kuivama.

Seemnete eraldamine toimub kas sugemisel, peksmisel või jälle raiutakse või lõigatakse seemet kandev varreosa otsast ära. Kui seemned eraldatakse peksmisel, peab varred ära kuivatama ja need leotatakse alles pärast peksmist samal sügisel või järgmisel kevadel. Kui aga seemneid kandvad varreosad otsast lõigatakse, võib kanepivarred kohe toorelt likku panna.

Agr. J. Ritslaid.

Käesoleva ajakirja aprillikuu numbris käsitsin kodumaal kasvavate puuliikide seemnete kogumist ja nende turustamise võimalusi. Järgnevas kirjeldan seemnete kogumist sügisel ja talvel üksikute puuliikide järele eraldi, lootes, et mõnigi maanoor kogudes ja müües seemneid E. M. Liidule, teenib enesele korraliku taskuraha.

Mänd ja kuusk (Pinus, Picea).

Seeme valmib oktoobris—novembris ja hakkab aprillis kevadise päikese mõjul varisema. Seepärast tuleb käbisid korjata alates detsembri kuni märtsi keskpaigani. Käbisid saab korjata raiekohtadel mahasaetud puudelt või ka kasvavatel puudelt. Seemnete lüdmiseks tuleb käbisid kuivatada. Kõige algelisem lüdmisviis on õhukese korranariidetele laotatud käbide kuivatamine päikese käes. See on aga aegaviitev töö ja seemet saadakse vähe. Veel pannakse käbid vastavate õredate põhjadega raamidele päikese kätte, aegajalt käbisid segades, mille juures seeme läbi raami põhja riidele või põrandale kukub. Suurema hulga seemnete lüdmiseks kuivatatakse käbisid viljakuivatistes või rehetoas, käbisid aeg-ajalt segi kühveldades. Selle juures olgu piinlikult jälgitud temperatuuri, et see kuivatamise juures mändidel üle 50° C. ja kuuskedel üle 40° C. ei tõuseks, vastasel korral küpseb seeme ja kaotab idanemisvõime. Kuumadele ahju- või kerise-kividele käbisid panna ei tohi. Mändidel lüdvad käbid 45° C. ja kuuskedel 35° C. soojuse juures umbes kahe ööpäeva jooksul. Avanenud kättelehedega käbid paisatakse kühvlitega vastu seina või keerutatakse ringi vastavates trumlites, mille juures seeme maha variseb. Seeme puhastatakse tiibadest, hõõrudes neid käte vahel või kotis ilma vigastamata. Ka võib selleks seemneid ettevaatlikult tampida puunõus puunuiaga ilma seemneid purustamata ja seejärele tuulata harilikus viljatuulamismasinas. Säilitada võib männi- ja kuuseseemneid hiirte eest kaitstult lühemat aega kotis kuivas kohas. Pikema aja jooksul säilitamiseks tuleb seeme asetada kuivadesse suuremates pudelitesse, mis õhukindlalt kinni korgitakse ja lakitakse ning ühtlase temperatuuriga jahedasse ruumi paigutatakse.

Lehis (Larix).

Seeme valmib oktoobris ja alates novembrist võib hakata käbisid korjama. Käbikorjamisel, mis harilikult kevadepoolsel talvel ette võetakse, tuleb tähele panna, et vanu tühje käbisid ei korjata, sest ka eelmise aasta ja veel vanemad käbid, milles enam kõlvulist seemet ei ole, jäävad puu otsa. Vanu käbisid võib eraldada värsketest nende tumeda-

ma värvuse järele ja ka kättelehed on neil enam avanenud. Värsked käbid on pruunikad ja kättelehed kinnisemad. Korjatud käbid pudenevad toasoojuses. Ka võib palava ja kuiva ilmaga suve algul lehise oksid tugevasti raputada ja seemned kukuvad siis puu alla laotatud linadele. Üldiselt on lehise seeme madala idanemisvõimega ja 30 prots. idanemist peetakse keskmiseks. Seemneid säilitatakse kuivades suuremates pudelites.

Nulg (Abies).

Seeme valmib septembris-oktoobris ja käbid, mis asuvad ülespoole pöörduvalt ladva ülemises osas, hakkavad kohe pudenema. Selle tõttu peab käbisid hiljemalt novembris korjama. Käbid pudenevad harilikus toasoojuses. Seemneid tuleb kättelehtedest kotis või käte vahel hõõrudes vabastada. Seemneid säilitatakse kottides või kuivades pudelites. Meil kasvavad kohati nulud juba nii vanad, et nad seemneid kannavad. Kõige rohkem on meil leida siberinulgu ja palsaminulgu, mis on meil külmakindlad.

Seedrimänd (Pinus Cembra).

Käbid on ümmargused, seemned väikesed pähkliid, ilma tiibadeta. Seeme valmib teise aasta sügiseks (18 kuu pärast), misjuures käbi pudeneb ja seeme maha langeb. Värsked seemned, kevadel vara külitult idanevad osalt paari-kolme nädala järele, osalt alles aasta ja isegi kahe aasta pärast. Vanemad seemned idanevad alles teisel või kolmandal aastal.

Tamm (Quercus).

Tametõrud valmivad septembri lõpul ja langevad ka sügisel maha, kust neid on hõlpus korjata. Siinjuures pandagu tähele, et esialgu pudenevad alaväärtuslikud ja vigased tõrud, mida korjata ei maksa. Kõige parem on tõrusid kohe sügisel maha küllida, sest nende säilitamine nõuab küllalt vaeva. Vähesel arvul on tõrusid otstarbekohane kuivas keldris liivaga segatult õhukese korranariidete all hoida. Suuremal hulgal hoitakse tõrusid rõukudes, kuhu vaheldumisi 10 sm-paksune kord tõrusid ja sama paks kord õlgi laotakse. Rõuk kaetakse õlgedega ja kuuseokstega. Hiirte eest kaitseks tuleb rõugu ümber kaevata püstpervedega kraav. Õhuvahelduseks tuleb rõugust õletuuste läbi panna. Igatahes tuleb tõrud enne rõuku panemist hästi tuulutada ja kuivatada. Rõugu asemel võib tõrusid ka kuiva maasse kaevatud auku panna, vooderdades augu seinu õlgede või sammaldegaga ja asetades tõrusid ja õlgi kihtide kaupa nagu rõuguski. Augu ümber tuleb hiirte eest kaitseks ka loodsihi seinetega kraav kaevata. Veel võib tõrusid korvi või aukudega vaadiga niivõrd sügavasse vette lasta, kus vesi enam ei külmu.

Neid tõrusid tuleb aga kohe varakevadel maha küllida ja nende idanemine on hulga halvnenud.

Hobukastan (*Aesculus hippocastanum*).

Hobukastani kukki korjatakse nagu tammetõrusid sügisel maast ja pruunid seemned vabastatakse rohelisest ümbritsevast kapslist. Öhu käes kuivatatult on neid soovitatav liiva sees alles hoida, või rõukudes nagu tõrusidki.

Saar (*Fraxinus*).

Saare seeme valmib septembris-oktoobris ja jääb kuni kevadeni puu otsa. Seemneid on kerge peale lehelangemist puu otsast korjata ja liivaga segatult kuivas keldris või kuivades aukudes alles hoida. Et saare seeme kuivalt hoitult idaneb alles järgmisel aastal, s. o. kevadel küllides alles järgmisel kevadel, on soovitatav teda küllida kohe sügisel. Kui seeme siiski on ületalve hoitud võib teda ka aednikkude viisil stratifitseerida või ette valmistada, et idanemist kiirendada. Ameerika saare seeme idaneb esimesel kevadel pärast valmimist.

Vaher (*Acer*).

Vahtra seeme valmib septembris või oktoobris. Harilikul vahtral pudenevad seemned kohe pärast valmimist, kuna teistel liikidel püsivad kuni külmade tulekuni ja tatarivahtral isegi kuni kevadeni. Kui seemned juba pruuniks lähevad, võib seemneid korjata puude otsast, kuid samuti võib korjata ka mahalangenud seemneid. Puude otsast võib neid korjata puu otsa ronides käega või ka kepiga puu otsast maha lüües. Vähesel arvul hoitakse neid üle talve keldris, segades neid liivaga. Suuremal arvul on neid kõige soodsam säilitada kraavikestes, kattes nad mullakorraga.

Pärn (*Tilia*).

Pärnaseeme valmib oktoobris, kuid jääb sagedasti talveks puu otsa. Seeme korjatakse

harilikult üksikult seisvailt puudelt, lüües neid keppidega puu otsast maha; ka võib neid koguda maast pärast mahalangemist. Pärnaseemneid on soovitatav pärast korjamist kohe maha küllida, siis idanevad nad järgmisel kevadel. Kui ei läinud korda sügisel küllida, siis tuleb talve jooksul seemneid stratifitseerida, nimelt: harilikkude kastide sisse puistatakse kiht liiva, selle peale kiht seemneid, viimaste peale jälle liiva jne. Kaste võib hoida keldris, kusjuures pealmist liivakihti aegajalt peab niisutama. Stratifitseeritud seemned idanevad samal kevadel. Kui kuivalt hoitud seemneid küllida kevadel, siis idanevad seemned alles järgmisel kevadel.

Kask (*Betula*).

Seeme valmib urbades augusti lõpul või septembri algul. Urbade kogumisel peab olema ettevaatlik, sest täiesti valminud seeme pudeneb kergesti ja seepärast on neid tarvis koguda enne pudenumise algust või raputada riide peale. Korjamine sünnib harilikult puudelt, lõigates oksti ühes nende küljes ripuvate emaurbadega või korjates urbi käsitsi. Oksad seotakse kimpudesse, riputatakse kuhugi sooja ruumi ja kuivatatakse seni, kuni seemned muutuvad kollakaspruuniks. Urvad avanevad kottides soojas toas, kui neid kepiga kloppida. Saadud seemned puhastatakse ja puistatakse kottidesse, missugused riputatakse katuse alla.

Mustlepp (*Alnus glutinosa*).

Lepa seemned valmivad kâbides oktoobris-novembris. Neid korjatakse harilikult detsembris või jaanuaris, lõigates lepa oksad ühes nende küljes rippuvate kâbikestega. Pärast korjamist riputatakse oksad kuiva ruumi, kus kâbikesed toatemperatuuri mõju all avanevad ja seemned väljavarisevad. Idanemisvõime kestab ainult 1 aasta. Et väga tihti lepp kasvab jõgede ja ojade kaldail, siis saab kevadel mõnikord lepa seemet veest korjata.

Puhketund.

algajale kodujänesekasvatajale.

Kodujäneste kasvatus kui omaette iseseisev väikeloomapidamisharu sobib hästi maanoorte liikmete töökavasse. Küülikukasvatusel maanoorte töökavas on eriti tähtis koht Soomes. Meil on nimetatud ala maanoorte töös alles esimesi samme tegemas, kuid kogemused lasuvad lootata, et küülikukasvatuse ka meie noorte töökavas elujõulise koha võib omandada, kui ettevõtet teadlikult alustada ja juhtida.

Olulisemaid põhjusi, mis küülikukasvatuse teeb sobivaks noorte tööks, on asjaolu, et noor saab siin iseseisvalt teistest isikutest kui ka talumajapidamisest rippumatult juhtida ja korraldada oma tööala. Noor on siin täieline oma ettevõtte peremees, kui ka töötaja, kus ta võimetele ja hoolele järgneb ka vastav kordaminek ja vääriline jagamatu loomisrõõm, arendades ühtlasi noort iseseisvaks teoinimeseks, looduse ning loomade armastajaks.

Mitmed kodujänestekasvatused on langenud kodujäneste kurjema vaenlase koksidiioosi taudi ohvriks. Nimetatud taud on parasitaarne haigus, kus parasitidid elavad looma maksas ja soolte limanahas. Haigus on vanematel loomadega väga pikaajaline ning kroonilise vormi juures võib nähtavalt terve loom kanda ja levitada väljaheite kaudu haiguse idusid isegi aastaid. Noortel loomadega — poegadel — on haigus ägedaloomuline ning hävitab terved pesakonnad ja sageli kogu kasvanduse noored loomad.

Asjaolu, et pealt näha terved loomad kroonilist koksidiioosi võivad põdeda, ongi siiani saanud paljudele algajatele õnnetuseks. Nii ostetakse suguloomadega ka vaenlane kaasa, kes hiljem kasvanduse hävitab.

Kahjude ja pettumuste ärahoidmiseks tuleb suguloomade ostmisel müüja käest nõuda loo-

made või kasvanduse tervishoidlikku tunnistust, eriti aga koksidiioosi mitte põdemise üle. Eelnimetatud tõenduse puudumisel nõuda vähemalt kirjalikku vastust loomade tervise kohta ühes loomade tagasisivõtmise kohustusega ühe nädala jooksul peale ostu-müügi tehingut kui haigus selle aja jooksul kindlaks on tehtud. Umbes sarnase kokkuleppe alusel loomi ostes, tuleb loomade väljaheite proovid viia loomaarsti juurde, kes koksidiioosi korral selle mikrokoopiliselt kindlaks teeb. Haiged loomad tuleb lepingu kohaselt sugulava omanikule tagasi anda ning koksidiioosi olemasolu selles kasvanduses teatavaks teha Põllutöökoja Maanoorte Sekretariaati. Puurid, kus haiged loomad viibisid, kui ka kõik sööginõud ja tööriistad tuleb põhjalikult keeva veega või auruga puhastada. Harilikud desinfitseerivad vahendid (kreoliin jne.) koksidiioosi mune ei hävita. Haigete loomade sönnik kui kõige suurem haiguseidude allikas, tuleb põletada.

Kuna koksidiioosi taud on hiiliv ning võib jääda esialgu üksikute ohvrite korral tähelepanemata, tuleb eriti noorte poegade äkilise surma juhte võtta tõsise ettevaatusega ning selguse saamiseks viia lõppenud loom loomaarsti juurde haiguse kindlakstegemiseks.

Olen arvamisel, et koksidiioosi levitajate ja kandjate hulka kuuluvad kindlasti ka hiired ja rotid. Minu kasvanduses tuli just nendes puurides ette nimetatud haigust, kuhu pääsesid rotid ja hiired. Seega tuleksid puurid ja ukse võrgud ehitada nii tihedad, et hiired ja rotid läbi ei pääseks. Peale tervise hoidmise kaitseb niisugune puur ka loomale määratud sööda normi tervena kättesaamist, mis üksi tasub kallima ehituskulu mitmekordselt.

Taaliku maanoorteringi liikmestpere. Keskel istub ringi vanem J. Luts.

Õunte tarvitamisest ja säilitamisest.

Käesolev sügis on eriti õunarikas, jätkub neist noortele maistuseks, toiduks perelauale ja sagedasti leidub õunasööma põrsa molliski. Nüüd just peaks kasutama iga perenaine ja tema väike abiline võimalikult otstarbekohaselt õunu, arvestades sordi omadusi ja õuna väärtust.

Taluaedades leidub suvi-, sügis- ja talisorte. Kuna tali- ja osa sügisõunu hiljem valmivad ning toorena väärtuslikuna säilivad, siis just suvi- ja osa sügisõunu vajavad kiiret otstarbekohast tarvitamist ning hoidisteks valmistamist. Õunasortide mitmekesisusest on tingitud õunte väga erinevad omadused, nagu maitse, happesus, keemise aeg, säilimise võime jne., ning tarvitamisel tuleks liigitada õunu sordi järele või vähemalt sarnaste omadustega sorte ühendada. Kodusel tarvitamisel võiks jaotada suvi- ja sügisõunu: 1) magushapud ja hapud sordid ja b) magusad ja magedad sordid. Hapude ja magushapude õunte tarvitamise võimalusi on tunduvalt rohkem kui magusatel õuntel. Viimased on eelistatavad peamiselt toorelt söögiõunana ja keetmiseks hapudes mahlades või äädikalahuses salatiks. Hapudest ja magushapudest õuntest valmistatakse peale toorelt tarvitamise: kompotte, suppe, edasi tarvitatakse neid kookide ja pirukate valmistamisel, säilitatakse talveks kuivatatult, võletena, mahlana, tarretisena ja marmelaadina.

Mahavarisenud õunad pestakse enne tarvitamist. Toorelt tarvitades on soovivat õunu süüa koorega. Keetmisel jääb enamus õunakoortest ebameeldivalt sitkeks, sellepärast tarvitatakse sagedamini mitmesuguste toitude valmistamisel kooritud õunu. Õuna koorimiseks on soovivat kasutada roostevaba nuga, mille abil saadakse puhtamad valged õunad, kuna harilik teras väga kiiresti annab inetu sinise rauaühenduse õunahappega. Õhus seistes muutuvad kooritud õunad pruunikaks. Selle vältimiseks võib kooritud õunu kasta äädika- või nõrka soolalahusesse. Kuid alati, kui soovitakse võimalikult valgeid õunu, on parem abinõu kiire valmistamine pärast koorimist.

Odavamaks ja tuntumaks õunte säilitamisviisiks on õunte kuivatamine. Kuivatamisel eraldatakse õuntest ülearune niiskus, see hävitab hallitust ja mädanemist tekitavate seente elamise ja paljunemise võimalused. Kuivatatud õunad säilivad harilikus kotis või kastis. Õunu võib kuivatada osaliselt nõbrisse aetult päikese käes, kuid sellele viisile vaenlaseks on sageli tülitavad kärbsed. Heade tagajärgedega võib õunu kuivatada leivaahjus ja viljakuivatites, vähem sobiv on praeahi, mis nõuab erilist hoolt. Kuivatamisel soovitavaks tempe-

ratuuriks on 60—80 kraadi C. Väga hea on õunu kuivatada ahjus pärast leibade väljavõtmist. Kiiremini kuivavad õunad ahjus raamid, kuna siis on õhu juurdepääs suurem.

Kuivatamiseks vajalist raami võib valmistada kinnitades puuraamile hariliku vahariide. Ka paberiga kaetud pannil ja plaadil kuivavad õunad, kuigi mitte just kiiresti. Kuivatamiseks pannakse õhuke kord tükeldatud ja südametest puhastatud õunu raamile või pannile, ahju üks jäetakse vähemalt esialgu osaliseltki lahti, et niiskus välja pääseks. Kuivavaid õunu segatakse. Alalhoiaks parajad on õunad siis, kui nad muutuvad sitkeks ja kuivaks, nii et pigistamisel ja käes hõõrumisel ei eralda niiskust. Õunad ei tohi olla ka murduvalt kõvad. Vähe kuivanud niisked õunad võivad seistes hallituda, kuna ülekuivanud murduvalt kõvad õunad ei kee hästi pehmeks ega omanda meeldivat maitset. Teeks tarvitatavaid õunu ja õunakoori kuivatatakse kõvaks pruuniks, mis annab teele parema maitse ja ilusama värvi. Teeks kuivatatagu kõik väikesed varisenud õunad ühes koorega viiludeks lõigatult, ussitanud kohtadest ja südametest puhastatult. Hea tee annavad ka puhtad, kuivatatud õunakoored.

Puuviljatoitude valmistamiseks kuivatatagu hapusid õunu kooritult, südametest puhastatult ja viiludeks lõigatult. Parima materjali saamiseks on soovivat eraldada sorte, kuna tarvitamisel ühtlane keemisaeg võimaldab meeldivama söögi valmistamist; eriti tuleb hoida magusate õunte sattumist hapude hulka, sest magus õun jääb keetes sitkeks. Tarvitamisel kuivatatud õunu leotatakse pärast kiiret pesemist ja keedetakse ühes leotamise veega.

Tähelepanu vääriv võimalus mahavarisenud õunte kasutamiseks on õunavõide valmistamine. Võiet valmistatakse kooritud või koorimata õuntest.

Õunavõide (õunamoos).

1 kg kooritud hapusid õunu, 500—600 gr suhkrut ja pool klaasi vett.

Koritud õunalõigud pannakse laia põhjaga alumiinium- või emalitud keedunõusse ühes suhkru ja veega, keedetakse kuni õunad ühtlaselt puruks keenud ja või jahtudes kõvaks tõmbab. Keetmisel liigutatakse hoolega puhta puulusikaga, et põhja ei kõrbeks. Valmis võie valatakse kuumalt purki. Valada tuleb nii, et õhuanke sisse ei jää. Jahtunult seotakse purk. Eelpool antud ainetest saab võiet umbes 1-l. purki täiteks.

Õunavõie.

2 kg õunu, 1—1½ kl. vett, 1 l. läbi sõela aetud õunapudrule ½ l. või ½ kg. suhkrut.

Õunad keedetakse ühes koortega vähese veega pehmeks, aetakse läbi sõela või töö hõlbustamiseks läbi lihamasina, kus tarvitatud talvise sõela asemel peenikest pasteedi-sõela. Õunapuder mõõdetakse, lisatakse suhkur ja keedetakse puulusikaga liigutades valmis, nagu eelmise võide juures kirjeldatud.

Võiete keetmise aeg oleneb õuna sordist, võide hulgast ja keedunõu suurusest. Võietele lisatagu võimalikult vähe vett, midu kulub vee aurutamiseks aega ning liiga veerohked, vedelad võided hallituvad seistes. Suhkru hulga suurendamine vähendab keemise aega, kuid muudab hoidise liiga magusaks ja tarvitamiseks vähem meeldivaks. Õunavõidele võib lisada soovikorral maitseks keemise lõpupoole vanillikauna või ühes õuntega vees enne leotatud apelsinikoore ribasid, mis jäävad võidesse. Võideid valmistatakse ka mitmesugustest puuvilja, marja ja aiaviljade (näiteks kõrvitsa ja porgandi ühes marjade või puuviljadega) segudest, kusjuures suhkrut hulk ja keetmise viis on sama, mida kirjeldatud õunavõide valmistamisel.

Võiet tarvitatakse või asemel leivale, sepikele ja saiale määrimiseks, kookide ja magus-sõõkide valmistamisel. Eriti sobiv on võie rullbiskviidi valmistamisel.

Võiete juures kirjeldatud segust võib valmistada ka lihtsat õunamarmelaadi, mida säilitatakse tükkideks lõigatult ja kasutatakse maiustusena.

Marmelaadile lisatakse rohkem suhkrut ja keedetakse kauem. 1 kg läbi sõela hõõrutud õunapudrule võib lisada kolmveerand kuni üks kg suhkrut. Keeta tuleb nii kaua, kuni külma vee klaasi tilgutatud kuum marmelaadisegu jääb vette klaasilise pisanu. Valmis segu valatakse kohe külma veega niisutatud pergamentpaberile. Pärast jahtumist ja tardumist lõigatakse tükkideks.

Kauni, kuid kalli alalhoiuvõimega tuntakse tarretiste, s. o. selgete marja- ja puuviljasüütid valmistamist. Tarretiste valmistamine tugib marjades ja puuviljades leiduvale pektiinainele, mis omab tarduvat võimet. Noored marjad ja puuviljad tarduvad paremini valmiuks, kuna ülivalminud vanadest marjadest ja kaua seisnud õuntest ei õnnestu tarretise valmistamine. Pikaajaline kuumutamine hävitab tardumise võime. Marjamahla tarretise keedetakse 10—15 minutit ja õunatarretist 15—30 minutit keskmisel tulel. Keemise lõpul ei tohi tuli liiga vali olla, vastasel korral võivad õhumullid tarretises tekkida.

Õunatarretise valmistamiseks on soovitatav võtta mahavarisenud vastvalminud hapusid punasekoorelisi õunu. Õunad tükeldatakse õhukesteks viiludeks ühes koorega ja keedetakse pehmeks võimalikult vähese veega, võttes 1 kg õuntele umbes 1—1½ kl. vett. Kui

õunad on keenud, siis lastakse nad riidel nõrguda, saadud mahlaile lisatakse juurde samapalju suhkrut kui on mahla, sulatatakse, pannakse tulele ja keedetakse hoolega vahutu riisudes kaunis valjul tulel kuni 30 min., nii et segu muutub ilusaks kollaseks, jahtudes tarduvas sülidiks. Tarretis valatakse kuumalt purki ja seotakse jahtunult. Õnnestunud tarretis on habras, kõva, mitte veniv. Tarretist tarvitatakse eriti kookide ja magusoitude kaunistamisel. Tarretistele tarvitatakse väikesi purke. Enne purki valamist soojendatakse purgid, valatakse ettevaatlikult, purki rätikuga kinni hoides, algul kallutatud purgi küljele ja hiljem tõstetakse purk püsti. Kuumi purke ja pudeleid tuleb hoida tuule eest — viimane põhjustab lõhkemist.

Magusatest ehk magedatest õuntest võiks valmistada talveks salatit. Kuigi äädikaga valmistatavad hoidised pole eriti tervislikud ja tulevad küllalt kallid, võiks algaja noor siiski katseks ühe purgitäie salatit keeta.

Õunasalat.

2 kg magusaid õunu (näiteks Tallinna pirn-õun), 4 kl. vett, 1 kl. 30% äädikat või 2½ kl. vett ja 2½ kl. veiniäädikat, 4—5 kl. suhkrut, 4 nelki, soovi korral tükk ingverit ja kaneelikoort.

Suhkur, vesi ja maitseained keedetakse, lisatakse äädik, kooritud ja südametest puhastatud terved või pooled õunad, nii et kord õunu ulatab üle vedeliku, ja keedetakse pöörates kuni õunad muutuvad läbipaistvaks. Kui esimesed õunad on välja võetud, siis pannakse keema teised, tardivuse korral lisatakse juurde äädikat. Keedetud õunad laotakse purki ja kuum vedelik kurnatakse üle. Kui vedelik suuremate õunte keetmisel palju ära aurab, võib seda juurde lisada eespool antud vahekorras ja läbikkeenult õuntele peale valada.

Äädikahoidised säilivad, kui leem on äädika poolest küllalt kange. Muutub salatileem segaseks, siis tuleb see pealt ära valada, läbi keeta, äädikat juurde lisada ja jahtunult uuesti salatile peale valada.

Õunad pohlamahlas.

1½ kg magusaid õunu, 6 kl. pohlamahla, 3 kl. suhkrut.

Kooritud, südametest puhastatud õunad keedetakse magusas pohlamahlas. Säilitatakse purgis või laia kaelaga pudelis.

Enam väärtust toitmise seisukohast on õuntele, mida säilitatakse võimalikult vähe ümbertöötatuna. Nagu nimetatud, säilivad taliõunad toorena kauemat aega ega vaja seetõttu keerulisi ja kulukaid ümbertöötamisviise, kuna ilusaid suviõunu püüame säilitada purkides ja pudelites. Õhukindlad purgid on meil kaunis kallid ja seetõttu kasutatakse nende aseainena laia kaelaga pudeleid. Ilusaid, väärtuslikke suviõunu, nagu valge klaar ja teised, sobib säilitada kompotina laia kaelaga pudelis. Keedetakse suhkruisurpu, võttes 1 l. vett ja ½ kg

Töö ja luule.

„Noor olla, tähendab näha ja leida elus ja töös luulet...“

(Jaan Roos.)

Näha luulet tüütuseni raskeks ja üksluiseks korrutatud talutöös, kas see, kaasnoored, pole siiski vähest raskem suutmisest? Eks kohta me igapäev kaas-põlve kuuluvaid, kes ihkavad linna, väl-ja külást, vaid selleks, et leida huvitava-mat elu, et leida vaheldust, et otsida luulet. Näib nii, et meie talutöö ja küla-elu on nii väesed luulest, et isegi noored seda leida siit ei oska; näib nagu oleks see vaid tuim töö ja kuiv kalkulatsioon sellest ja selleks, kuidas enam suuta ma-nada tulu maalapist, mida harime, või loomast, keda hooldame. See näib ole-vat pidev töö, mille juures hetkeksi pead tõsta ei või, kuna siis paistaks silma kõrged ja õilsad tähised, milledeni iial ei jõuta külas mulda tuhnides.

Ei ja veelkord ei, kaasnoored! Tsiteeri-des eeltoodud koolimehe sõnu, võime õi-gusega öelda, et kes töös, kes põlatud talutöös luulet ei näe ega leia, see pole enam noor, kuigi tal puuduvad aastad vanuseks. Ja veel enam — ei üheski töös, ei ühelgi muul alal pole leida luulet ker-gem kui vabas, looduslapse kutses — põlluharijana. Perspektiivideni, mida

pakub see kutse, on küündimatud teised. Vaadake vaid avasilmi enda ümber, te-ritage oma tundemeeli noorusele omase värskusega ja teie näete seda — saate nägema. Sest kui see elu ja loodus, mis ümbritseb meid maanoori igal sammul, on olnud suuteline inspireerima maailma kuulsamaid sõna-, heli- ja kujutavaid kunstnikke nende suuremate teoste loo-misel, kui see ümbrus, palju rõhuvamana ja raskemana praegusest, võimaldas tek-kida meie esivanemail maailma peaaegu ainulaadsemat ja rikkalikumat rahvaluu-let, siis ei või olla see elu ja see töö nii luulevaene, et peaksime luulet otsima mi-nema sumbunud kohvikulist ja kõrtsidest, linna majahiiglaste kivisest embusest või tööstuste masinate lakkamatust mürast. Ei, nende noorte kohta, kes seda teevad, võime õigusega öelda — nad ei ole enam noored! Nad ei kõlba seisma selles malevas — ei suudagi seista, kes meie kalli isamaa tugi, uhkus ja tulevik.

Seepärast, olge avasilmsed kaasnoo-red, maal, vaid siin ja ainult siin leiame seda ehsat ja rikkumatut luulet, mis õi-listab hinge. Seda leides unuvad rasku-sed ja mured, seda leides säilitame oma nooruse veel paljudeks pikkadeks aas-tateks. M. S.

suhkrut. Sellest hulgast jätkub 3—4-liitrilises pudelis õunte ülevalamiseks. Kooritud, puhtad õunalõigud täidetakse pudelisse ja jahtunud suhkruleem valatakse peale. Pudelid seotakse kaherkordse tsellofaaniga või korgitakse või su-letakse kummirõngastega, sulguritega, ning pannakse kuumenema. Soovitav on õunu enne pudelisse panemist lasta seista pliidi äärel kee-detud ja vähe jahtuda lastud leemes, nii et õunad muutuvad sitkeks. Seesuguseid õunu mahub rohkem pudelisse kui tooreid. Nii ette-valmistatud õunad valatakse üle jahtunud suhkruleemega, korgitakse eelkirjeldatult ja asetatakse külma või leige veega keedunõusse, kus all rest, või selle asemel on tarvitatud heinu pudelite alla ja vahele, et viimased ei

lõhkeks. Nõu kaetakse võimaluse korral kaa-nega. Vesi peaks ulatuma pudeli kaelani. Ta-sasel tulel kuumutatakse 80° C juures 30 mi-nutit. Siis lastakse natuke jahtuda ja võe-takse rätikuga ettevaatlikult pudelid veest. Korgid lakitakse võimalikult pea. Kui soovi-takse pudelite sulgemiseks kasutada kummi-kapsleid, siis suletakse pudelid kuumutamise lõpul kapslitega. Nii valmistatud kompott tar-vitatakse valmis toiduna.

Loodan, et siin antud lühikesed juhised õhutavad maanoori iseseisvaks katsetamiseks, mis aitab käesoleval aastal säilitada osa maha-varisenud õuntest ja annab oskust ja julgust tulevikus edasi töötamiseks.

Alide Reinmaa.

KODU LEPITAB.

N. Tust.

Kätte oli jõudnud jälle õitseage. Igal pool, kuhu küündis pilk, võis näha loodust ärkamas. Noor rohi oli oma pea maast juba välja pistnud ja kohati võis näha aasal lilledle esimesi maakuulajaid. Puud olid oma halli rüü rohelise vastu vahetanud ja kuld-nokad askeldasid pesakastide kallal.

Kõike seda ei pannud tähele Kase talu sulane Jüri, kes norgulastud peaga sammus nukralt oma võõra kodu poole. Ei pannud ta tähele, kuidas maipäikesed soojad kiired püüdsid tusataju temast kaugemale peletada ja naeratust tuua kahvatutele huultele. Kolm nädalat tagasi oli Jüri veel oma isamaja ahtakeste seinte vahel elutsenud, kõndinud põllu mustal pinnal ja lootusriikaste pilkudega seiranud igal hommikul, kuidas sirgusid üha pikemaks rukki- ja nisuorased. Nüüd oli see kodu temale võõras.

Jüri oli veel liiaks selgesti meeles, kuidas tuli lahkumine. Jüri ema puhkas juba aastaid mullarüppes ja väikesest pärnataimest, mida ta juba aastaid tagasi ema kalmule istutas, oli kasvanud elujõuline noor puu. Talvel suri ka isa ja pojad süngitasid ta mulda ema kõrvale. Sellest ajast muutuski üha kibedamaks Jüri elu. Vanem vend Jakob oli väga äkilise meelega ja selle tõttu tekkisid tihti tühiseist asjust lahkkelid, kus Jakob püüdis tusatujus korduvalt mõista anda, et vennal tuleb toidupaun selga võtta ja oma kodutalust võõraid teenima minna. See teadmäne näris kogu aeg Jüri hinge. Lepimiseks ei paistnud olevat väljavaadet, sest Jakob pidas viha, rääkis vahest vaid paar sõna päevas ja Jüri pingutusrohked katsed jälle omavahel ühist keelt leida ei annud mingeid tulemusi. Nii möödusid päevad, kuni tuli Jürile lahkumise õhtu tema kodutalust.

Jälle tekkis mõlema vahel tüli, Jakob tagus rusikaga vastu lauda ja saatis vennale väga haavavaid väljendusi. Süis lõppes Jüri kannatus. Ärritatult sõnas ta: „Eks ma lähen süis ära!“ Samal õhtul astuski ta välja kodutalust. Hardumusega saatis ta veel pilgu lihavatele orasteväljadele, mis tasaselt löid laineid tuule saatel. Ta tundis kui väga ta alati kodutalu oli armastanud. Sinna oli ta matnud ka oma noort jõudu ja püüdmist...

Valusa tundega kuulas Jüri veel kuldnoka rõõmusest laulu maja taga juba hiirekõrvul oleva kase ladvast ja suunas sammud naaber-külla, Kase talu peremehe juurde, kes äsja oli käinud otsimas töömeest. Seal ajaski ta süis hiljaõhtul kaubad kokku ja hakkas järgneval päeval tööle. Ta püüdis kurbust unustada tööga, püüdis unustada kõik möödunu ja alustada uut elu, kuid ajajooksul pidi ta

veenduma selle püüde asjatuses. Mida rohkem ta tööd tegi, seda valusam oli hingel ja suuremaks kärises haav. Üha enam sai talle selgeks, et siin, võõraste põldude ja nurmede vahel ei ole tema koht matta oma noort jõudu...

Ühel õhtul põllult koju tulles panid peremees ja perenaine parajasti silku kuivama selleks asetatud laudadele. Jüri tõttas neile appi.

„Sa nii nukra näoga, Jüri“, sõnas peremees, „mis sinul õige hingel peaks lasuma? Tead, vend Jakob käis täna hommikul kord siin sees. Küsis sinu järele ja ma vastasin, et Jüri läks metsa hagu tegema. Ta käskis süis sinule öelda, et tuleksid ka kord teda vaatama, kui aega jätkub. Ta oli käinud naaberküläs ja astus meile sisse sind vaatama.“

Jüri tundis, kui kerge korruga hakkas ta hingel. Suur raskus oli sealt langenud, raskus, mis pikkadel päevadel ja öödel teda luupainajalikult oli vaevanud ja viimased rõõmuraasukesed röövinud. Ta tunneb, kuidas meel rõõmsamaks muutub, kuidas kaovad pilved ja päike hakkab soojendama oma kiirtega ta hingehaavu. Ta näeb juba vaimus lepitust vennaga, näeb end jälle isatalu nii armsaks muutunud põldudel ja maja ahtakeste seinte vahel. Süis saab ülekeev rõõm temast võidu. Jüri haarab õuel magava koera Polla käte vahele ja tõstab teda kõrgemale oma peast.

Võidupüha oli kätte jõudmas. Ümbruskonna noored veetsid kogu oma vaba aja võidutule ettevalmistustöödega, veeti kokku puud ja risu. Ka Jüri lõi teiste seas sellele tööle hoogsalt kaasa. Pidustus pidi tulema võimas. Võidupüha õhtul vooris kokku inimesi kogu kihelkonnast seda ajaloolist päeva tähistama, mil meie rahvas üksmeelse perena virutas parunitele valusa muhu otsaette.

Võidupüha laupäeval vabanes Jüri tööst juba keskpäeval ja seadis kohe sammud armsa isatalu poole. See oli teereis, mida ta paar-kolm päeva järjest oli vaimus kujutanud. Isegi unes viibis ta kord sellel teel.

Küiresti kadus maa ta sammude all, lopsakad viljapõllud möödusid, tee läks läbi lepike ja kaasikute roheluse. Üha armsamaks muutus temale see teekond ja järjest tugevamaks tõusis vaimustus ta rinnas emakese maa ja looduse vastu.

Veel mõned metsatukad läbi sammuda, veel piki jalgrada liikudes mõnedest kiviaedadest üle ronida ja juba näeb Jüri oma kodutalu rohelisi põlde. Rukis on kasva-

nud mehekõrguseks ja toredalt mühib nisu... Ta ei saa liikuda paigast, ta ei saa teha muud, kui ammulisui vaadata nii tuntud väljasid, milledest kaua aega eemal oldud. Keha on joobunud rõõmust ja hinges heljuvad ülevad tunded. Nii jõuab ta maja juurde. Seal tuleb Jakob temale vastu ja hõiskab kaugel: „Tere Jüri! Ometi oled jälle kodus!“

See viimane lause oli väljendatud sisemise soojusega. Vennad surusid südamlikult üksteise kätt. Lepitus oli tulnud.

Nüüd jutustas Jakob kuidas ta hinge põhjani oma haavavaid sõnu kahetsenud ja püüdnud kõik teha, et vennalt andestust saada. Lõpuks ütles ta: „Nüüd meie mõlemad jääme truuks oma armsale isatalule, et meil ei oleks vaja siit kunagi lahkuda.“

Siis jalutasid nad kaua põldudel ja karjamaal, vaadates lihavaid vilju ja lopsakat rohtu ahmitsevat karja.

Kaks pilti.

1.

Blond viie-kuue-aastane poisike on põlvili maapinnal ja künnab kõvera puoksaga — adraga enda ees olevat pehmet mulda. Pärast kündmist võtab ta kõrvalolevast pappkarbist valget liiva ja külvab küntud maale. Pärast seda võtab vana hobuseharja — äkke ja äestab üle täiskülvatud maa.

Hetkeline töölopetamise rahu ja rõõm peegeldub ta näol. On nagu oleks töökoorem langenud ta õlult ja rahul olles vaatleb ta ümbritsevaid põllupiire.

Ent selline seisak ei jää kauaks. Käed sügelevad töö ja askelduste järele, meeled nõuavad uusi alasid ja vahendeid. Taas võtab ta adra ja täiskülvatud maa kõrvale künnab esimese vao. Sellele järgneb teine ja kogu kesalapp küntakse üles.

Künni lõpetanud, jääb ta pilk rahutult otsima. Edasilaienduseks pole võimalusi. Ühel pool on kivi, mida jõud ei suuda nihutada, ja teisel pool lopsakas nõgese-puhmas.

Tal tekib mõte üleskiskuda nõgeseid. Ent ulatanud käe esimeseks katseks, tõmbab ta selle järsu nõksuga tagasi. Nõges salvas. Ta tõuseb. Läheb ja toob vana vikati, mille kannapoolne tera on murdunud ja hakkab künniviisil läbilõikama nõgeste juuri.

Kandle Juss „suitsutundi“ pidamas.

Vähese aja pärast on ruumi küllaldaselt. Sahk lõikab viimased niidid, ja uudismaale võib külvata kuldkollaseid vilja ivi!—

2.

On möödunud aastaid. Blond poisist on kasvanud küps mees. Põllud, mis olid metsaga piiratud säared, on laiendatud. Võsastik on hävitatud ja selle asemel lainetab viljapõld kollase kangana lõikuskuu looduses.

Võsastik on hoopis kaugel. Vaatab sealtki peremehe poole kartlikult — tuleb teine ja tungib veelgi edasi. Kisub juured ja kraavitab põhjaveest kuivaks soised loigud.

Tarm oli võidukas. Oli edasitungiv, sest viljaivi jätkus. Jätkus samuti nagu soonis sitkust ja tahet.

Joh. Oja.

Pärnumaa noored olid koos.

Maanoorte liikumine on Pärnumaal haaranud laiu noorte ringkondi ja huvi ühiste ürituste vastu on elav. Kujuka näite sellest andis 4. Pärnumaa maanoorte suvipäev, mis toimus 18. juulil Uduveres, Pärnu-Jakobi konvendi piirkonnas.

Ilus päikesepaisteline päev algas noorte ekskursioonide kogunemisega Are meierei juurde, kust siirduti ühiselt vaatama kohalikke paremaid majapidamisi — J. Hanseni „Päriveri“ ja A. Prinsi „Parisselja“ talusid, kus arvukale noorte perele pakkus suurt huvi jälgida eriti aianduses ja loomakasvatuses tehtud edusamme.

Taludega tutvumise järele sõitsid kõik ekskursioonist osavõtjate autod ühises „killavooris“ Uduverre ja pärast lühikest lõunavaheaega algas suvepäeva aktus, mille avas jumalateenistusega preester Shamardin. Ühislauluga mälestati Kilingi-Nõmme katastroofil varisenud kaasnoori. Aktuse avakõne oli maa-agronoom M. Jamsilt, sellele järgnes peakõne maanoorte nõunikult E. Nugiselt. Hoogsa lõpusõna ütles kohaliku konvendi esindaja. Aktusele järgneval maanoorte ühenduse kongressil andis Pärnumaa maanoorte nõuandja A. Väli ülevaate möödunud aasta tegevusest, millest nähtus, et Pärnumaal on praegu 32 maanoorterit, neist 4 hiljuti asutatud. Tegevuskava olulisemaks osiks eeloleval aastal fikseeriti: uute ringide loomine ja olemasolevate tegevuse süvendamine, maanoorte häälekandja levitamine ja suvepäeva korraldamine. Uue mõttena võeti vastu otsus korraldada tuleval suvel noortele põllumajanduslik õppelaager.

Kongressile järgnevail võistlusil avanes nooril võimalus mõõta omi võimeid teistega ja selgitada energilisemaid ringe. Võistluste tulemused olid järgmised:

Peenratemise võistlus: II auhind: Mihkel Muhuste — Rannametsa maanoorterit, Joh. Jaansalu — Vee maanoorterit. III auhind: Linda Tamm — Rannametsa maanoorterit, Aino Laur — Pööravere maanoorterit. Kiitusekirja vääriliseks tunnistati 6 osavõtja töö,

Võrkpallivõistlusel jagunesid kohad:

1. Rannametsa maanoorterit;
2. Pööravere maanoorterit;
3. Suigu maanoorterit.

Kõieveo tulemused olid paremuse järjekorras:

1. Lepplaane noored;
2. Pööravere noored;
3. Suigu noored.

Võistluste lõpul demonstreerisid Väandra noorte 2 meeskonda põllumajanduslikku takistusjooksu, mis pakkus pealtvaatajatele palju lõbu. Hästi õnnestunud päevast võttis osa ligi tuhat inimest. Õhtul oli seltsimajas korraldatud pidu, mille kava täitsid mitmete maanoorteritide liikmed lauludega ja tantsunumbritega. Näidendi esitas Rannametsa maanoorterit.

—s.

Pilte Pärnumaa noortepäevast: keskel — noored aktuse kõnesid kuulamas, vasakul ja paremal — jõukatsumine kõieveos.

Peenrategemise võistlus Pärnumaa noortepäeval.

Seliste Noorte Põllumajandusklubi 10-aastane.

Käesoleva aasta augustikuul sai täis 10 aastat Seliste maanoorte isetegevuse algusest. See lühike tegevuse aeg ei ole harilikule seltskondlikule organisatsioonile eriliselt nimetamisväär ajalugu, kuid meie organiseeritud maanoorte liikumise esimeste pioneeridena omavad vanemad maanoorte organisatsioonid küllalt suure tähtsuse. 10-ne aasta eest algas meil maatulundusliku ilmega maanoorte organisatsioonide asutamine.

Esimestel aastatel oli klubil töötamine väga raske. Ei leitud kaua aega õiget, meie loomukohast joont, mida mööda sammuda. Uudisena sisse toodud idee, — maatulunduslikul alusel noorte organiseerimine — põhimõtteliselt oli õige. See tõi maanoortesse palju vaimustust ja ka suurelatusliku töövälja, kuhu noored said juhtida oma ülevoolava energia — kuid töömetoodika ja liiga juhprintsibiiline raken- dus ei sobinud laenatud kujul meie oludesse. Puudus eestlase omapära. Viimase puuduse üle kurdeti kõikjal. Algas siis omal jõul katsetamine ja meie maanoortele loomukohaste tööviiside ja tegevuse otsimise ajajärk. Korduvate õnnestumiste, ebaõnnestumiste ja kogemuste viljana kujuneski aastate jooksul oma kindla- piiriline töö ja tegevus, kus klubi oma kõrge- maks ülesandeks seadis peale maatulundusliku ala ka noore kui inimese kõlblise ja seltskond- lise kasvatuse. Et leitud suund ja omaks võetud töökspidamised rakendamisel ei omaks ju- huslikku laadi, (tegelik töö paljudes asjades oli libisenud väljaspoole selleaegset põhikirja ja kodukorda) koostati uus põhikiri kodukorraga ning jätkati tööd. Hiljem, kui Põllutöökoda võttis maanoorte töö ja tegevuse korraldamise oma ülesandeks, mindi ka üle praegu maksvale normaal põhikirjale ja kodukorrale. Viimane samm ei toonud endaga kaasa mingsugust muudatust — tegelik töö käis juba varem neis piires. Esimesed aastad möödusid rohkem teo- reetilistes ettevalmistustes, koosolekute ja re-

feraatide korraldamises. Tööd süvendati aga järjekindlalt. Kasvatuse teel pandi pikkamöö- da maksma tugev seltskondline töö-distsipliin. Praegu on kõik tegevliikmed kohustatud ilma erandita läbi viima kodutalus oma ülesandeks võetud tegeliku tööala, tööjuhiste kohaselt, ühes arvepidamisega. Klubi suurem ja sisukam töö on nüüd, — koosolekutel ja kursustel saadud nõuannete ja õpetuste tulemuste kontrol- limine ja juhatamine kohapeal tegevliikme ko- dutalus.

Klubi koosolekutest, milliseid korraldatakse keskmiselt üks kord kuus, on tegevliikmetel osavõtmine kohustuslik. Koosolekut osavõt- jate kohta seisab koosoleku juhatuse laual kvoorumiraamat, kuhu iga tegevliige oma nime sisse kirjutab. Kvoorumiraamat suletakse, kui on läbi arutatud pool päevakorra punktidest, nii et hiljem tulija loetakse puudunuks. Kes aga vabandavate põhjusteta üle poole koosole- kutest kui ka kursustest on puudunud see järg- miseks aastaks enam tegevliikmeks ei saa ha- kata. Eeltoodud karistuse ohvreiks on lange- nud kõige rohkem 5 liiget aastas. Samuti lan- gevad tegevliikmeskonnast välja need, kes ei vii läbi oma tööettevõtet kodutalus, kui selleks puudub põhjendatud takistus.

Et kõiki seda korda ja tööindu saavutada, tuli tegevliikmete arvu, mis algaastatel oli 40— 50, vähendada poole peale esialgsest arvust. Liikmed, kes juba kauemat aega klubis tööta- nud, jäid toetajateks liikmeteks. Nii sai klubi tegevliikmete vanuse viia normaalseks. Sar- naselt muutus klubi kohapeal noortele tegeliku elu eelkooliks, kust läbi käimist enne elluastu- mist ümbruskonna noored peavad juba ise- enesest mõistetavaks.

Töö toimub tööühmade võistluse põhimõt- tel astmelise töökava alusel. Tegutsevad ko- duümbruse korramistamise, heina- ja kõõgivilja- kasvatuse, seemnekasvatuse, kartuli sordi võrd- luskatsete ning puuviljakasvatuse rühmad.

Esimene lüpsikursus ja võistlus Seliste Noorte Põllumajandusklubis 1927. a.

Sompa Maanoorteringi töomailt.

Sompa Maanoortering, milline ellu kutsuti 1936. a. kevadel ÜENÜ Sompa osakonna juurde, võib tagasi vaadata viljakatele töötulemustele. Ligi 20 aktiivsemat ja arengumeelsemat noort on tööle rakendunud põllumajanduse viljelemisele, aianduse arendamisele ja kodukaunistamisele.

Möödunud suvel tegutseti peamiselt igasuguste väetus- ja võrdluskatsete korraldamisega põllul, aias ja uudismaal. Katsete tulemustega esines ring läinud sügisel Lüganuse põllupidajate ühingu näitusel, kus neid auhinhati hõbeaurahaga.

Talvel aga tegutseti vaimlisel põllul: korraldati kõnekoosolekuid ja huviõhtuid ning koguti teadmisi ja oskusi suviseks tegevushooajaks.

Ka tänava suvel on suurem osa tööst pühendatud katsete korraldamisele ja aianduse arendamisele, kasutades selleks Põllutöökoja poolt antavaid toetussummasid.

Osa liikmeid aga tegutseb linnu- ja kodujärestekasvatamisega. On muretsetud tõulavadest puhtverelisi linde ja jäneseid. Ka kanepi- ja heinaseemnete kasvatust leiab tänavu suvel viljelemist.

Kõik noored on aga tööle rakendatud kodukaunistamise alal. Selleks on praegu käimas ringi liikmete vaheline kodukaunistamisvõistlus. Kõikide võistlusest osavõtjate töötulemusi hinnatakse jaoskonna konsulendi ja ringi vanema poolt. Kolmele paremale kodukaunistajale antakse auhinnad. Katsete kui ka võistlustulemustega esineb ring suvel Jõhvi põllumeeste seltsi näitusel.

Ringi vanemaks on Pärja Laaniste, juhatusse kuuluvad: Leo Laas — esimees, Lembit Laaniste — sekretär, Martin Peedo, Heino Laas ja R. Koppel.
P. L.

7. ja 8. aug. s. a. Jänedal kaotatud mitmesuguseid asju on võimalik kätte saada Tallinnast, Pikk tn. 40. Põllutöö-koda.

Tooma Põllutöö-¹a Maaparanduskoolis

on uute õpilaste vastuvõtmine alanud.

Võetakse vastu meesõpilasi, kes lõpetanud 6-kl. algkooli ja vähemalt 16 aastat vanad.

Õpilased saavad kooli juures prii korteri, kütte ja valgustuse. Toitmine on korraldatud mõõduka tasu eest õpilaste oma toitlusühingus.

Õppetöö algus 11. oktoobril k. a.

Sooviavaldused ühes hariduse- ja sünitunnistusega saata koolijuhatajale aadressil: Vägeva p.-ag. Telefon: Vägeva nr. 1. Koolijuhataja.

Mõisavälja maanoorteringi liikmed. Keskmises reas paremalt esimene juhataja K. J a a m a.

Mõisavälja maanoorteringi tegevus.

Ring on asutatud 1930. aastal. Juba 1929. aastal aga tehti selleks eeltöid, pärast seda kui agr. J. Ümariku kirjeldused Ameerika maanoorte klubidest ilmusid ajakirjanduses. Ring töötab kohaliku Mõisavälja spordiseltsi „Võitja“ noorte osakonnana. 1930. a. ümber leidis noori, kes peale kehalise kasvatused olid huvitatud ka enesearendamisest põllu- ja kodumajanduse alal, kuna suuremal osal noortel puudus võimalus oma haridust täiendada vastavates kutsekoolides. Ring pidi siin vanemate juhtide tegelikkude kogemuste abil noortele abiks olema, kuna algkool ka õpilaste nooruse tõttu ei suuda anda teadmisi põllu- ja kodumajanduses. Ringi tegevus sünnib Põllutöökoja poolt 1934. a. väljaantud maanoorte normaalpõhikirja alusel ja ringi sihid on seega samasugused kui kõigil teistel Põllutöökoja juure Ülemaalses Maanoorte Ühenduses kuuluvatel maanoorteringidel. Ring kandis kuni 1935. aastani Mõisavälja Maatulundusklubi nime, kuid hiljem ühtluse mõttes teiste samasuguste organisatsioonidega näib nimi nüüd jäävat Mõisavälja maanoorteringiks. Ring on Ülemaalse Maanoorte Ühenduse liige viimase asutamise algusest peale.

Liikmed.

Liikmeid on praegu 25. Ring ise ei soovi liikmete arvu väga suureks paisutada, kuigi liikmeks soovijaid on, kuna see mõnes suhtes halvasti mõjub. Samuti ei soovi ring oma liikmete hulgas näha vanemaid inimesi, välja arvatud ainult teadlikud ja vilunud vanemad inimesed juhtivatel kohtadel. Praegu on 80% liikmeid alla 20 aastat.

Peod.

Ring põhimõtteliselt ei korralda pidusid, selleks on teised organisatsioonid. Ka viib see ringi tegevuse otsekohestest sihtidest eemale. Oma majanduslikkude kohustuste täitmiseks

loodab ring saada toetusi vastavatele organisatsioonidelt.

R a a m a t u k o g u.

Ringil on praegu ligikaudu 60-kõiteline raamatukogu. Soov on näha seda suuremana.

T e g e v u s.

Talvel püüab ring oma tegevust arendada õpiringi ja klubi süsteemil. 1. novembrist kuni 1. maini suudetakse korraldada igal nädalal kolmapäeviti kella 6—8-ni üks õpiringi koosolek. Koosolekud tehakse võimalikult näitlikuks ja püütakse selleks kasutada igasuguseid näitlikke õppevahendeid. On leitud, et ainult sõnadest pole suurt kasu. On võetud arutusteemadeks ka üldhariduslikke aineid, nagu näiteks alkoholism ja karskus, sport jne. Õpiringi koosolekute kõrval püütakse korraldada kursusi. Nii on korraldatud aianduskursus, keedukursus ja teisi. Suvel püütakse liikmeid huvialade kohaselt rakendada oma kodutaludes tegelikule looma- ja taimekasvatusele võistlusprintsibil. Seni on puudunud aga selleks ergutusuhinnad. On korraldatud ka katseid, näiteks heinataimede liikide võrdluskatse, väetuskatsed jne.

J u h t i v a d j o u d.

Ringi juhatajaks on olnud kohalik kooli juhataja K. J a a m a. Ringi vanemaks on suurte põllumajandusliikude teadmiste ja kogemustega kohalik põllumees ja eeskujuliku talundi pidaja J. Viljamaa, kirjatoimetajaks prl. H. Täht, kassapidajaks A. Joamets, raamatukoguhoidjaks J. Saar.

Ringi tegevusele on palju kaasa aidanud agronoomid K. Tarik, H. Steinhaus ja S. Viks. Kaasa on aidanud veel Kuremaa k.-kontrollassistentide kooli juhataja agronoom Vask ja sama kooli õppejõud. Sisemise korralduse loomiseks ja väljakundamiseks on palju kaasa aidanud ringi juhataja. Kooskäämise kohaks on kohaliku algkooli ruumid, mis on aga kitsad. Takistuseks ringi tegevusel on maal praegu kiiresti levinev ja suurenev alkoholi tarvitamine.

4. õunatükki kübara all.

Võtke 4 väikest, üksteisele täiesti sarnast õunatükki ja asetage need lauale, nii et iga tükk oleks laua eri nurgal. Ühele õunatükile asetage harilik viilkübar ja selle järele teisele tükkile teine kübar. Kübar tuleb nii käes hoida, et pöidlal oleksid pealpool ja kõik teised sõrmed allpool kübara serva, nagu näha joon. 1. Nii on võimalik pealtvaatajatele märkamata võtta kätt seljaga lauale asetades õuna tükki sõrmede vahele.

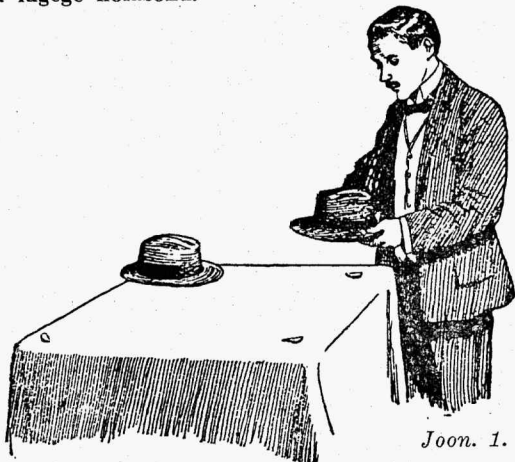
Pealtvaatajad usuvad, et laual on kumbagi kübara all üks õunatükk. Tegelikult on teise kübara all kaks tükki. Esimese kübara asetamisel õuna tükkile võetakse viimane märkamata sõrmede vahele ja pannakse teise kübara lauale asetamisel teise õunatüki juurde.

Nüüd võtke kolmas õunatükk laua nurgalt ja öelge, et lööte selle läbi laua teise kübara alla. Laua all võtke õuna tükk sõrmede vahele ja tõstke siis teine kübar üles. Kõik näevad, et kübara all ongi kaks õunatükki. Kübarat lauale pannes asetage sõrmede vahel olev kolmas õunatükk kahe eelmise juurde.

Nüüd on kübara alt väljas veel ainult üks õunatükk. See lööge samuti läbi laua nagu teiste eelmisega. Kübara lauale asetamisel liisate veel viimase, s. o. neljanda õunatüki kübara alla.

Pealtvaatajad on aga ikka veel arvamisel, et esimese kübara all on üks ja teise all kolm õunatükki.

Nüüd lubage ka esimene õunatükk teiste juurde nõiduda. Selleks koputage vastu lauda ja lugege nõiasõnu.

Joon. 1.

Lõpuks laske pealtvaatajaid enne esimest ja siis teine kübar üles tõsta. Kõikide imetuseks on esimese kübara all laud tühi kuna teise kübara all on kõik neli õunatükki koos.

Enne esinemist pealtvaatajate ees harjutage seda kunsttükki. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, et õunatükki oskaksite sõrmede vahele võtta ja seal hoida nii, et pealtvaatajad seda ei märka.

Mõeldud arvu ära öelda.

Laske kedagi mõelda ühele arvule (näiteks 4), sellele 1 juurde arvata (5), summa kahele kasvatada (10), siis üks ja veel mõeldud arv juurde lisada (15). Saadud arv laske omale öelda. Kui sellest maha arvata 3 ja jääki 3-le jagada, saame mõeldud arvu (4).

Arv 12345679.

Kui arvu 12345679 kasvatada 1×9 , s. o. 9-ga, saame kasvatise 111 111 111, kasvatades 2×9 , s. o. 18-ga, saame 222 222 222, kasvatades 3×9 , s. o. 27-ga, saame 333 333 333 jne. kuni 9×9 , s. o. 81-ga kasvatades saame 999 999 999.

Ülesanded.

I

Ühes perekonnas on 4 last. Laste vanuse aastate summa on 45. Kui ühe lapse vanusele juurde arvata 2, teise vanusest maha arvata 2, kolmanda vanust 2-ga kasvatada ja neljanda vanust 2-le jagada, saame alati ühe ja sama arvu. Kui vana on iga laps?

II

Arv 200 tuleb jagada nii kaheks, et üks osa 13-le ja teine 19-le jagatav on.

III

Kahel poisil on õunu. Üks poiss ütleb teisele: „Kui sina annad oma õuntest ühe minule, siis on mul kaks korda rohkem õunu kui sinul, kui mina aga annan ühe õuna sulle siis on meil neid ühepalju.“ Mitu õuna oli kummagil poisil?

EELMISE NUMBRI LAHENDUSED.

Peamurdmise ülesanded:

1. $181 \times 1 = 181$.
2. Viljakoti raskus on 100 kg.
3. Mitte 10 päeva, nagu arvasite, vaid 7 päeva, sest esimese päeva õhtuks on tigu 4 m, teise päeva õhtuks 5 m ja seitsmenda päeva õhtuks 10 m kõrgusel.

Kuidas jaotada õunad.

Ülesandes ei ole nõuet, et mõlemad poisid saaksid ühepalju õunu. Ainukeseks nõudeks on, et üks poiss ei saaks teisest enam. Kui anname ühele poisile ühe ja teisele kaks õuna, siis ei ole esimene poiss teisest enam saanud.

TOIMETUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tän. 40. Telefon 464-24. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. TELLIMISE HIND: aastas kr. 1.50; 1/2 aastas kr. —,80. Üksiknumber 20 senti. Peatoimetaja A. Käbin. Vastutav ja tegevtoimetaja E. Nugis.

Teie taliviljad vajavad

Kaaliväetust!

1½ kotti kaalisoola 40% -list ja
3 „ superfosvaati on õige
väetise norm kesale hektaari kohta.

*Selline väetus teeb orased talvekindlaks ja tõstab
talivilja terasaaki 500-1000 kg. võrra hektaarilt.*

Kohale jõudnud

„Svecia” viljanüidumasinad —

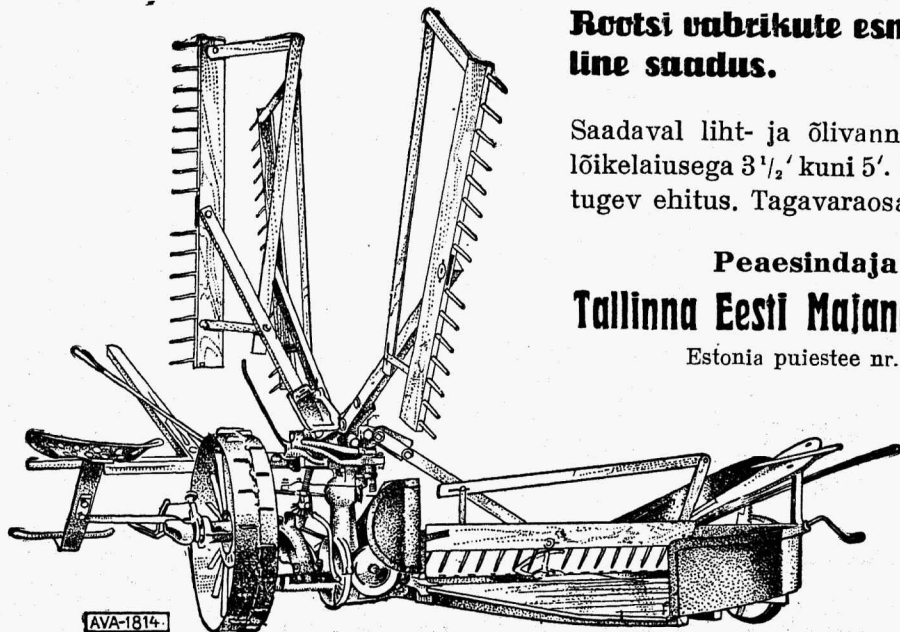
**Rootsi vabrikute esmaklassi-
line saadus.**

Saadaval liht- ja õlivannis masinad,
lõikelaiusega 3½' kuni 5'. Kerge vedu,
tugev ehitus. Tagavaraosad saadaval.

Peaesindaja:

Tallinna Eesti Majandusühisus

Estonia puiestee nr. 21.

AVA-1814

A=S. Rumberg, Tuberg & Ko

SEEMNE-, SÖÖGIKARTULI JA
KARTULIJAHU EKSPORT

Tallinnas, S. Kloostri 22-18
Telegr. aadress: „TURUM“
Kõnetraat 438-43 ja 438-45

Soovitame lugupeetud piimatalitustele:

Rootsi „ALFA-LAVAL“ ja Saksa „VESTFALIA“
harilikke, poolhermeetilisi ja täishermeetilisi

koorelahutajaid

Astra & Silkeborgi vabrikute uuemat tüüpi ning paremate
katsetulemustega kroonitud **piimatööstuse masinaid**

Prægusaja paremaid üldtunnustatud **piimaveokanne ja piima-
kurnasid** Taani „F. M“, ja Rootsi „Alfa“.

Võitünnimaterjali, pärgamenti, võisoola, võivärvi, väävelhapet, amüül-
alkoholi, masinarihmu, ning kõiki piimatalituses vajalikke labora-
tooriumitarbeid.

Müük ainult piimatalitustele • Jälgige hinnakirju.

P.K. „VÕIEKSPORT“

VILJANDI EESTI PÕLLUMEESTE SELTSI KAUBANDUSE OSAKOND

Viljandis, Tallinna t. 3

Telefon 6 ja 3-23

Kasulikum ostukoht igapäevale
Soodsaim
põllusaaduste realiseerimiskoht

Harukauplused:

Tarvastus, tel. 20, Õisus, tel. 8, S. Kõpus, tel. 5,
Kärstnas, tel. 8, Oiul, tel. V. Tänasilma 6-I

Peakaupluse juures kinnitus A-S. „O M A“ Viljandi osakond

PÄRNU LINATÖÖSTUSE A-S.

Pärnus, Rääma tän. 38. Telefon 125.

SOOVITAB OMA VABRIKU

Linast lõnga ja niiti mitmesugus. jämeduses.
Pesuriidet pleegitud, pleekimata ja värvilist.
Vahariidet, käsitöö-, madratsi- ja põrandariidet.
Viljakotte ja kotiriiet.

Masinarihmu.

Presente ja presendiriiet, imbutamata ja
imbutatud.

Kalavõrke ja võrgulõnga.

Nööre, peenemast sidumisenöörist kuni ohja,
kõie ja jämedamate trossideni, igat
sorti kalapüügi- ja värtnanööre.

Võtame rahva linu, takku, villu ja kangaid
ümbertöötamiseks otse vabrikusse ja ka
meie esindajate kaudu saates üle kogu maa.

Soovikorral vahetame linade ja takkude
vastu kohe valmis riiet ja lõnga.

Mitmesuguseid

trükiteid

teeb korralikult ja täpselt

V. EHRENPREIS'I

trükikoda

TALLINN,

Rüütli tän. nr. 11,

telefon nr. 444-80.

Maanoorte suvipäevadeks!

Kasvage edasi, Te' tõusev maasugu,
Et suudaksite, kui kord tuleb tund,
Neile, kes kaunist Eesti kodust vaid näevad und,
Te' müristada kõrvu sõjaajalugu!

Pärnu Ajutine Maavalitsus.

Maanoortele uut viljarikast
tegevuse aastakümnet

soovib

Pärnu
Põllumeeste Konvent.

Reserveeritud.

Loetavam ajaleht

Pärnumaal on

„Pärnumaa Teataja“

mida loeb nii vana- kui noor-
põllumees. Ta on tulusaks
nõuandjaks ja usaldusväärseks
sõbraks igaühele.

*

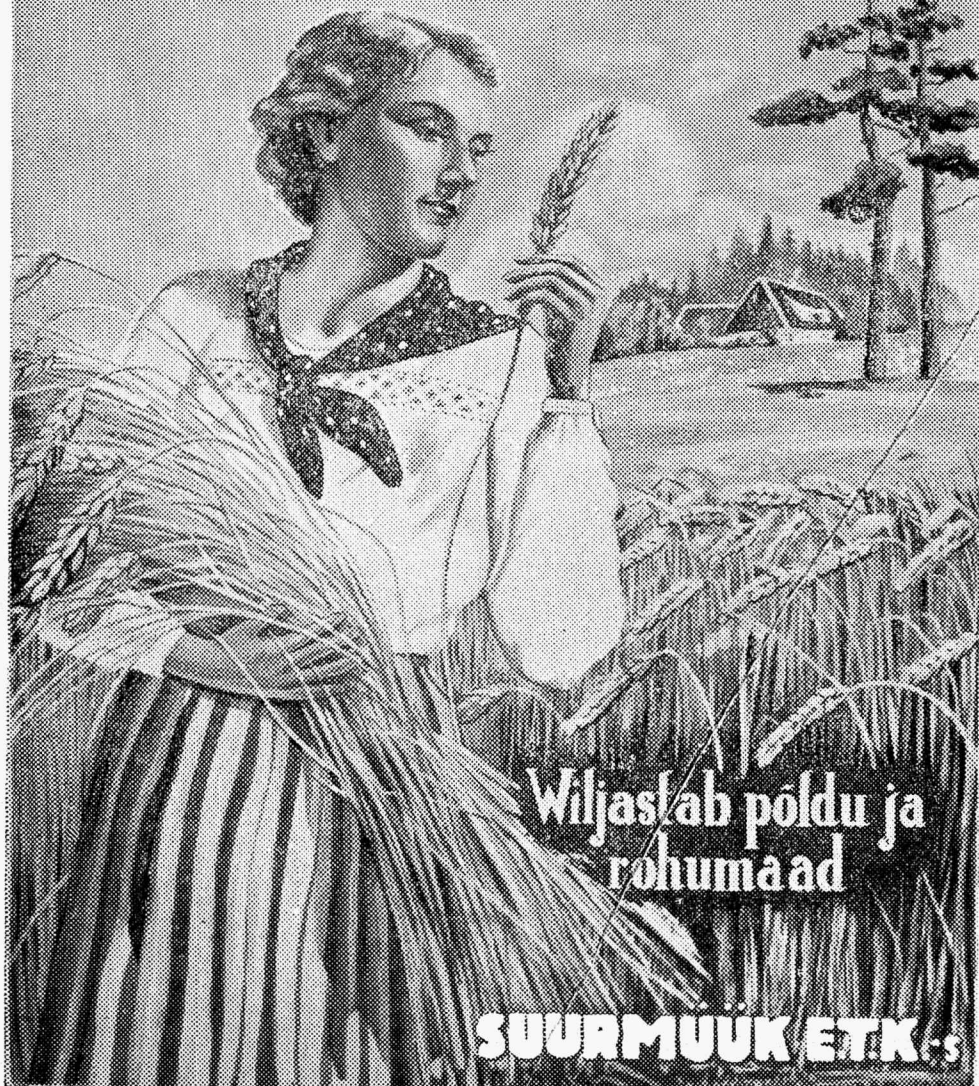
Tellimisi võtavad vastu kõik
Eesti Vabariigi postiasutused
ja omad tellimiste vastuvõtjad
maal.

*

Toimetus ja kontor Pärnus,
Kalevi tn. 47. Telefon nr. 3-23.

Ärimehed! Pidage meeles, et ainuke
reklaamivahend Pärnu-
maa põllumeeste ringides on
„Pärnumaa Teataja“.

VEENE SUPERFOSFAAT

Wiljastab põldu ja
rohumaad

SUURMUUK ETK-s

Väetus kaalisoola ja Vene superfosfaadiga suurendab rukki- ja nisuoraste talvekindlust.

Korraldage ühiskaupluste kaudu ühistellimisi.

